

Rapport

OPVOEDEN: DE BALANS TUSSEN VRIJHEID GEVEN EN VERANTWOORDELIJKHEID NEMEN

Onderzoek in opdracht van de Volkskrant
augustus 2019

COLOFON

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2019/134

Datum

Augustus 2019

Opdrachtgever

De Volkskrant

Auteurs

Peter Kanne
Lisa Nannes
Wouter Andringa

Publicatie

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research i.o.v. de Volkskrant) duidelijk wordt vermeld.

INHOUDSOPGAVE

1. Inleiding	6
1.1 Doel van het onderzoek	6
1.2 Verantwoording.....	6
1.3 Leeswijzer	7
2. Belangrijkste uitkomsten	9
3. Apparaatgebruik	16
3.1 Smartphones en laptop/computer meest gebruikt, televisie volgt op afstand	16
3.2 Merendeel ouders vindt 12 jaar de juiste leeftijd voor een smartphone	17
3.3 Schermtijd kind: 1,5 uur langer dan wat ouder verantwoord vindt.....	19
3.4 Ruim helft kinderen: ik zit te lang achter een beeldscherm	20
3.5 Afspraken over social media-gebruik: geen smartphone of tablet bij het eten	20
3.6 App-groepen.....	22
3.7 Kinderen zien meer negatieve effecten van apparaatgebruik dan ouders	23
3.8 (Ook) kinderen vinden het jammer dat er weinig buiten wordt gespeeld.....	24
4. Sociale media	26
4.1 Kinderen op Instagram en Snapchat; ouders op Facebook en LinkedIn	26
4.2 Niet alle kinderen vinden het leuk dat hun ouders hen volgen	29
4.3 Sociale media, een verrijking in het leven van een kind?	30
5. Contact tussen ouders en kinderen	32
5.1 Ouders en kinderen vertellen elkaar meestal de waarheid	32
5.2 Meeste ouders geven hun kinderen de ruimte	33
5.3 Wat mag een kind doen op internet en sociale media?	35
5.4 Wanneer beginnen met loslaten?.....	38
5.5 De invulling van een normale dinsdagavond	41
5.6 Ouders zeggen vaker moeilijke onderwerpen te bespreken dan kinderen.....	42

6.	Internetgebruik	48
6.1	Een derde tot 40 procent op de hoogte van internetgedrag kinderen	48
6.2	Toezicht internetgebruik vooral door er over te praten	50
6.3	Kinderen doen vaker social media challenges dan ouders denken	51
6.4	Ouders zeggen vaker over gedrag op sociale media te praten dan kinderen	53
6.5	Wat doen ouders in geval van ontoelaatbaar gedrag op sociale media?	55
6.6	Kinderen spreken ouders weinig of niet aan op sociale mediagebruik	58
7.	Onderwijs	60
7.1	Moeders kijken vaker op leerlingvolgsysteem dan vaders	60
7.2	Ouders houden schoolprestaties goed in de gaten	61
7.3	Ouders volgens schoolprestaties in juiste mate, vinden ouders én kinderen	62

1

HOOFDSTUK

Inleiding

1. Inleiding

1.1 Doel van het onderzoek

De Volkskrant heeft I&O Research opdracht gegeven een onderzoek uit te voeren met als centrale vraag: hoe gaan ouders en kinderen anno 2019 met elkaar om in tijden van sociale media?

Hoe is het gesteld met de balans tussen opvoeden & controle; tussen vertrouwen & loslaten?

Dit wordt in dit onderzoek concreet gemaakt aan de hand van vragen over het gebruik van apparatuur, internet en sociale media en de manier waarop ouders daarover met hun kinderen praten, hoe ze hen begeleiden of controleren.

Daarnaast besteden we aandacht aan het huiselijke, sociale contact (over welke onderwerpen wordt er aan de keukentafel gesproken? Vinden kinderen en ouders dat genoeg, of te veel?), de leeftijd waarop kinderen zakgeld zouden moeten krijgen, alleen op internet mogen of alcohol mogen drinken.

En over school en onderwijs: in welke mate volgen, helpen of begeleiden bij hun schoolprestaties?

Het bijzondere aan dit onderzoek is dat zowel ouders als kinderen grotendeels dezelfde vragen hebben beantwoord. In dit rapport beschrijven we de resultaten.

1.2 Verantwoording

Kinderen of jongeren (onder 18 jaar) nemen zelden deel aan onderzoek van I&O Research. Voor benadering van kinderen jonger dan 16 jaar is speciale toestemming nodig van de ouders.

In dit onderzoek is daarom een eerste onderzoek (screening) onder volwassenen uitgevoerd, met de vraag of er kinderen zijn in het huishouden en of zij (ouders en kinderen) bereid zijn deel te nemen aan het onderzoek. Op deze manier zijn er e-mailadressen van kinderen verzameld en is de benodigde toestemming van de ouders verkregen.

Onder 'kinderen' verstaan we voor dit onderzoek: *thuiswonende* kinderen van 10 tot en met 22 jaar.

Uit de screening onder alle leden het I&O Research Panel is een bruto steekproef gerealiseerd van 1.830 ouders die aangaven dat ze (waarschijnlijk) mee wilden doen. Bij het daadwerkelijke onderzoek hebben 1.145 van deze ouders meegedaan.

In totaal konden 1.392 kinderen uitgenodigd worden, waarvan 569 kinderen deelnamen.

De verdeling van de steekproef naar leeftijd van het kind zag er als volgt uit (waarbij voor de ouders ook de leeftijd van het kind gegeven is):

Leeftijd kind	Steekproef ouders	Steekproef kinderen	Leeftijd kind	Steekproef ouders	Steekproef kinderen
10 jaar	54	53	17 jaar	108	59
11 jaar	54	54	18 jaar	113	43
12 jaar	59	50	19 jaar	104	46
13 jaar	61	58	20 jaar	110	24
14 jaar	74	45	21 jaar	101	25
15 jaar	90	45	22 jaar	109	19
16 jaar	108	48	TOTAAL	1.145	569

Ouders vulden de vragenlijst in met één specifiek kind in gedachten. Aan het eind van de vragenlijst is ze gevraagd of ze de vragenlijst nog eens wilden invullen voor een ander kind. Er zijn 115 mensen die hem ook voor een 2e kind hebben ingevuld, waarmee de aantallen voor de ouder/kind-combinatie iets wijzigen (in totaal werd over 1.260 kinderen uitspraken gedaan door 1.145 ouders).

Leeftijd kind	Steekproef ouders	Steekproef kinderen	Leeftijd kind	Steekproef ouders	Steekproef kinderen
10 jaar	64	53	17 jaar	125	59
11 jaar	60	54	18 jaar	128	43
12 jaar	69	50	19 jaar	109	46
13 jaar	70	58	20 jaar	112	24
14 jaar	84	45	21 jaar	105	25
15 jaar	101	45	22 jaar	110	19
16 jaar	124	48	TOTAAL	1.260	569

De steekproef is gewogen op het opleidingsniveau van de ouders.

In de rapportage zijn steeds twee of drie leeftijdsgroepen samengenomen, om de sub-steekproeven groot genoeg te maken om betrouwbare uitspraken te kunnen doen.

De veldwerkperiode liep van 5 tot 21 juni 2019.

1.3 Leeswijzer

In dit rapport worden eerst de belangrijkste uitkomsten per thema gepresenteerd. Hierbij is er speciale aandacht voor wat ouders zeggen in vergelijking met wat de kinderen zeggen en voor verschillen naar de leeftijd van de kinderen. Vervolgens worden in de hoofdstukken 3 t/m 7 de uitkomsten per vraag uitgebreid beschreven voor de vijf thema's: apparaatgebruik, sociale media, contact tussen ouders en kinderen, internetgebruik en onderwijs.

2

HOOFDSTUK

Belangrijkste uitkomsten

2. Belangrijkste uitkomsten

Opvoeden: zoeken naar de balans tussen vrijheid geven en verantwoordelijkheid nemen

Kinderen en hun ouders in Nederland zijn over het algemeen goed te spreken over hoe ze met elkaar omgaan. Kinderen krijgen de mogelijkheden te doen wat kinderen horen te doen: naar school gaan, leren, contact met andere kinderen onderhouden, sporten en gamen. Daarbij doen ze veel online. Ze krijgen daarvoor de spullen (smartphones, laptops) en de ruimte. Ze zijn volop actief op sociale media en zien dit overwegend als een verrijking van hun leven. Ouders zien dat meestal ook zo, vooral als ze zelf ook actief zijn op sociale media.

We zien een beeld van ouders die hun kinderen vertrouwen willen geven en ze proberen te leren op een goede manier met hun taken en verworvenheden om te gaan. En we zien kinderen die volop gebruik maken van deze vrijheden. Ze lijken enerzijds goed te gedijen onder de opvoedstijl waarin ze zelf hun vrijheden en verantwoordelijkheden (moeten) kennen en toepassen, maar anderzijds lijken ze daar soms ook onder gebukt te gaan.

Hoger opgeleiden geven hun kinderen nog meer vrijheid dan lager opgeleiden en lijken soms naïever over mogelijke negatieve effecten van beeldschermgebruik en risicovol of onwenselijk gedrag van hun kinderen.

Bovendien worden deze vrijheden voor jongens (nog steeds) door substantiële delen van de ouders anders ingevuld dan voor meisjes: meisjes worden korter gehouden dan jongens en vaders praten minder met hun zoons dan moeders met hun dochters. De 'sociale media opvoeding' ligt vaker bij moeders dan bij vaders.

Meeste ouders geven hun kinderen de ruimte

Nederlandse ouders vertrouwen hun kinderen en laten ze redelijk hun gang gaan. Ouders gaan er overwegend van uit dat het geven van vertrouwen het kind de beste mogelijkheden biedt voor hun ontwikkeling. Kinderen vinden dit vaak ook prettig, zoals deze uitspraak van een meisje van 14 jaar illustreert.

"Mijn persoonlijke mening is: hoe beter ouders hun kind vertrouwen, hoe beter de relatie tussen kind en ouder. Als een ouder te veel controleert en/of vraagt over het leven van het kind, lijkt dat mij niet fijn. Als kind zijnde zou ik het het fijnst vinden als mijn ouders me vertrouwen met zo veel mogelijk, want dan kan je als kind bewijzen dat je verstandig en zelfstandig kan omgaan met veel situaties."

De meeste ouders zeggen niet altijd alles te hoeven weten van hun kind en ze accepteren dat kinderen soms andere keuzes maken dan zij zelf zouden doen. 'Slechts' een kwart van de ouders (27%) is bezorgd om zijn of haar kind als hij of zij niet in de buurt is. Hoger opgeleide ouders maken zich minder zorgen om hun kinderen dan lager opgeleide ouders.

Het is vanzelfsprekend niet zo dat ouders hun kinderen helemaal hun gang laten gaan. Over het gebruik van de smartphone door kinderen, bijvoorbeeld, is in driekwart van de gezinnen afspraken gemaakt. Dit betreft vooral het gebruik van de telefoon tijdens het eten. Andere afspraken komen beduidend minder vaak voor en gelden vooral voor de jongste kinderen.

De meeste ouders hebben een duidelijk beeld van wanneer een kind zelfstandig (alleen) op internet kan of alcohol mag drinken. Maar veel ouders zijn hierin niet al te streng. Om alcohol te drinken vindt bijvoorbeeld ruim een kwart van de ouders een jongere van 16 jaar oud genoeg en ruim de helft vindt dat kinderen al voor hun 13de levensjaar zelfstandig op internet kunnen.

Ouders weten globaal wat kinderen online doen

Een op drie ouders zegt te weten welke websites het kind bezoekt, maar daadwerkelijke controle op welke websites kinderen exact bezoeken blijft doorgaans beperkt tot een periodiek gesprek hierover. Zelf gaan kijken op de laptops van hun kinderen (met of zonder toestemming) doen de meeste ouders zelden.

Een ruime meerderheid van de *kinderen* (83%) vindt dat hij of zij moet kunnen chatten met anderen, zonder dat vader of moeder weet waar het over gaat en een even groot deel van de ouders (81%) is het hiermee eens. Eveneens vinden de meeste ouders – zelfs nog vaker dan de kinderen zelf – dat hun kind dingen moet kunnen ondernemen zonder dat zij meekijken. En zelfs het kijken naar pornofilmpjes zonder dat vader of moeder het weet, mag van 37 procent van de ouders. Dat geldt ook voor 30 procent van de ouders van minderjarige (14 tot 17 jarige) kinderen.

Keerzijde?

De vrijheid die kinderen wordt geboden (met daarbij horende verantwoordelijkheden) lijkt ook een keerzijde te hebben. Schoolgaande kinderen hebben in feite niet de keuze *niet* online te zijn, voor school en hun sociale contacten zijn ze daar op aangewezen.

Kinderen zitten langer achter een scherm dan ze zelf en hun ouders verantwoord vinden

Kinderen zitten langer achter een beeldscherm dan ze zelf en hun ouders goed vinden met – voor een substantieel deel – fysieke en mentale klachten als gevolg. Bovendien vinden zowel veel ouders (79%) als kinderen (69%) het “jammer dat kinderen niet meer zoveel buitenspelen als vroeger”.

De gemiddelde tijd dat kinderen op een gewone dag achter een beeldscherm zitten is volgens hen zelf 3 uur en 20 minuten. Ouders schatten deze schermtijd op zo’n 3 uur, iets lager dus.

Kinderen zouden zo’n 2,5 uur schermtijd verantwoord vinden, ouders vinden 2 uur acceptabel. Daarmee zitten kinderen bijna een uur (gemiddeld 55 minuten) langer achter een beeldscherm dan ze zelf verantwoord vinden en bijna 1,5 uur (gemiddeld 83 minuten) langer dan hun ouders verantwoord vinden.

Ook zegt zelfs een groot deel van de kinderen (52%) en van de ouders (69%) deze schermtijden te lang te vinden. Van de kinderen in de leeftijd 16-19 jaar vindt ruim 60 procent dat ze te lang achter een beeldscherm zitten.

Kinderen die per dag *minder lang* achter een beeldscherm zitten, schatten de effecten hiervan *negatiever* in. En naarmate kinderen de effecten van beeldschermgebruik negatiever inschatten, komen ze tot een kortere ‘verantwoorde schermtijd’. Een conclusie kan dus ook zijn: als kinderen beter op de hoogte zijn van de mogelijk negatieve effecten van beeldschermgebruik, gebruiken ze hun beeldschermen minder lang.

Ouders lijken negatieve effecten apparaatgebruik te onderschatten

Kinderen beoordelen de effecten als gevolg van het apparaatgebruik negatiever dan hun ouders. Ze hebben meer last van rug- en schouderklachten (50%) en kramp in de vingers (28%) dan hun ouders inschatten (respectievelijk 38% en 18%). De kans op slaapproblemen wordt door zowel ouders als kinderen het grootst ingeschat (ouders: 52% groot of licht effect; kinderen: 57%).

Een kwart van de kinderen ervaart ‘sociale uitsluiting’.

Kinderen doen vaker riskante dingen online dan ouders denken

Een op drie kinderen zegt wel eens minder aardige of riskante dingen online te doen of te hebben gedaan. Beledigend taalgebruik (20%) en *social media challenges*¹ (15%) worden het meest genoemd door de kinderen. Slechts een klein deel geeft toe wel eens seksueel getinte foto's van zichzelf (3%) of anderen te delen (3%) of strafbare dingen te doen (3%).

Kinderen blijken zich vaker aan *social media challenges* te wagen (15%) dan ouders weten (8%).

Gesprekken tussen ouders en kinderen

Lastige onderwerpen (seksualiteit, alcohol- of drugsgebruik) weinig besproken

Er wordt veel gepraat aan de keukentafel, maar ouders en kinderen houden het doorgaans veilig.

Min of meer dagelijks bespreken ze 'de gebeurtenissen van dag'. Ook schoolprestaties, vriendschappen en (eventuele) bijbaantjes komen regelmatig aan de orde.

Het 'gebruik van sociale media' en 'hoe om te gaan met conflicten' staan minder vaak op de agenda.

Beide onderwerpen worden volgens iets minder dan 30 procent van de ouders dagelijks of wekelijks besproken. Gevoelige onderwerpen als verliefdheden, seksualiteit, alcohol- en drugsgebruik worden nog minder vaak besproken.

Ouders zeggen vaker moeilijke onderwerpen te bespreken dan kinderen ervaren.

Ouder moet meestal beginnen met gesprek

Zowel ouders als kinderen zeggen dat het meestal de ouders zijn die beginnen over verliefdheden, seksualiteit, alcohol- en drugsgebruik. Ook zijn het de ouders die meestal het sociale media-gebruik en de schoolprestaties aansnijden. Over vriendschappen beginnen kinderen het vaakst.

De animo om het aantal gesprekken op te voeren is niet erg groot. Als ouders al iets meer willen bespreken, zou dat gaan over hoe om te gaan met conflicten (19%) en het sociale mediagebruik van hun kinderen (14%). Kinderen hebben hier duidelijk minder behoefte aan.

Onderwijs

Ouders en kinderen tevreden over bemoeienis ouders

Ouders zeggen de schoolprestaties van hun kinderen goed in de gaten te houden. De meeste (middelbare) scholen hebben tegenwoordig een leerlingvolgsysteem, zoals Magister.

De meeste ouders (85%) kijken minimaal een aantal keer per jaar op het leerlingvolgsysteem, 42 procent doet dit dagelijks of wekelijks.

Zowel ouders als kinderen zijn tevreden met de mate waarin de ouder zich met school bemoeit.

Veel ouders (53% van hen) helpen hun kinderen vaak met het huiswerk (dit geldt vooral voor jongere kinderen).

Verschillen naar opleiding: hoger opgeleiden geven hun kinderen meer ruimte

Kinderen van hoger opgeleiden krijgen smartphone vaak al voor het 12de jaar

Kinderen krijgen gemiddeld op hun twaalfde een smartphone. Deze leeftijd lijkt nog te dalen.

Kinderen van hoger opgeleiden krijgen hem nu al vroeger: 41 procent al voor het 12de jaar, tegen 17 procent van de lager opgeleide ouders. (Dit blijkt overigens niet voort te komen uit inkomensverschillen).

¹ Hierbij sporen kinderen of jongeren elkaar via sociale media aan om een heftige of gevaarlijke opdracht uit te voeren.

Een groter deel van de hoger opgeleide ouders (23%) heeft *geen* afspraken met hun kinderen over het gebruik van smartphone of tablet dan van de lager opgeleide ouders (12%).

Hoger opgeleide ouders actiever op sociale media; hun kinderen juist minder

Hoger opgeleide ouders zitten zelf iets vaker op sociale media (82%) dan lager opgeleide ouders (75%). En ze zitten gemiddeld op *meer* sociale media (1,7 versus 1,4).

Hoger opgeleide ouders zitten vaak op LinkedIn (62% versus 24% van de lager opgeleiden); lager opgeleiden vaker op Facebook (69% versus 55% van de hoger opgeleiden).

Kinderen zitten vooral op Instagram en Snapchat en veel minder op Facebook of LinkedIn dan hun ouders.

Kinderen van hoger opgeleiden zijn – anders dan hun ouders – minder actief op sociale media dan kinderen van lager opgeleiden. Ze zitten – en daarin volgen ze wel het patroon van hun ouders – vooral veel minder op Facebook (17% versus 60%) en iets minder vaak op Instagram (67% versus 81%) en Snapchat (58% versus 68%).

Sociale media als verrijking in het leven van het kind

Een op drie ouders vindt sociale media een verrijking in het leven van zijn of haar kind, ruim een kwart (28%) vindt dat juist niet. Hoger opgeleide ouders zijn iets enthousiaster over sociale media dan lager opgeleide ouders. Vooral als men zelf actief is op sociale media ziet men sociale media als een verrijking.

Hoger opgeleiden geven kind nog iets meer vrijheid; ook online

Hoger opgeleide ouders zijn het iets vaker eens met de stelling 'ik hoef niet alles te weten van mijn kind' dan lager opgeleiden (85% versus 75%). Groter is het verschil bij de stelling 'Ik ben bezorgd om mijn kind als hij of zij niet bij mij in de buurt is': hier is 57 procent van de hoger opgeleiden het mee *oneens*, tegen 38 procent van de lager opgeleiden.

Ouders vinden gemiddeld dat kinderen vanaf hun 13de jaar zonder toezicht op internet kunnen. Hoger opgeleide ouders vinden vaker dan lager opgeleiden dat dat voor hun 13de jaar al kan (67% versus 51%). Het maakt hierbij niet uit of het om een jongen of meisje gaat, of dat vader of moeder aan het woord is.

Iets meer toezicht op internetgedrag

Drie op de tien ouders praten dagelijks of wekelijks met hun kind over hun internetgedrag, nog eens 23 procent maandelijks (samen 53%). Hoger opgeleide ouders doen dat iets vaker (57% minimaal maandelijks) dan lager opgeleide ouders (48%). Maar hoger opgeleiden hebben niet meer inzicht in het daadwerkelijke internetgedrag van hun kinderen.

Hoger opgeleide ouders naïever over online gedrag van hun kinderen

Hoger opgeleide ouders lijken minder wenselijk of riskant online gedrag van hun kinderen slechter in de gaten te hebben dan lager opgeleide ouders. Ouders met een hogere opleiding denken in 54 procent van de gevallen dat hun kinderen *geen* van de minder wenselijke gedragingen vertonen of ze weten het niet (19%), tegen 35 en 8 procent van de lager opgeleide ouders (opgeteld: 73% versus 43%).

Kinderen van lager of hoger opgeleiden zeggen zich hier echter ongeveer even vaak aan 'te bezondigen'. Kinderen van hoger opgeleide ouders zeggen zelfs bijna twee keer zo vaak beledigend taalgebruik te bezigen op sociale media (22%) dan kinderen van lager opgeleide ouders (12%).

Sekseverschillen: andere normen voor jongens dan voor meisjes

Meisjes worden korter gehouden

Ouders (en kinderen) hanteren andere normen voor meisjes dan voor jongens. Zowel meisjes als hun moeders vinden minder vaak dan jongens en vaders dat het kind dingen moet kunnen ondernemen zonder dat de ouder weet waar hij of zij is. Er is sprake van een dubbel sekse effect: moeders vinden dit twee keer zo vaak niet goed als het hun dochter betreft (26%) dan als het om een zoon gaat (13%). Bij de vaders zien we dit verschil niet.

Meisjes mogen geen porno kijken

Jongens vinden vaker (50%) dan meisjes (39%) dat ze pornofilmpjes moeten kunnen kijken zonder dat de ouders dat weten.

Dit lijkt mede gestimuleerd te worden door de ouders. Ouders stemmen hier in geval van een zoon veel vaker mee in (47%) dan als het een dochter betreft (28%). Dit geldt voor beide ouders: zowel de vader als de moeder oordelen anders als het een zoon betreft (respectievelijk 46% en 48%) dan wanneer het om hun dochter gaat (30% en 26%).

Jongens mogen eerder buitenshuis een date hebben

Jongens worden eerder losgelaten dan meisjes. Bij een zoon vindt 25 procent van de ouders dat hij vanaf zijn 14de of zelfs eerder op een date kan, bij dochters is dat 15 procent. Het merendeel van de ouders vindt 16 of 17 jaar een goede leeftijd om hier mee te beginnen, bij meisjes is dat 72 procent, bij jongens 58 procent. Extra 'flauw' omdat meisjes gemiddeld eerder aan de pubertijd beginnen en interesse in de liefde krijgen.

Meisjes actiever op sociale media dan jongens

Het gebruik van Instagram en Snapchat – de belangrijkste sociale media voor jongeren – is onder meisjes hoger dan onder jongens (Instagram: meisjes 78%, jongens 58%; Snapchat: 69% versus 49%). Überhaupt zitten jongens vaker helemaal niet op sociale media (29%) dan meisjes (15%).

Jongens bezigen vaker beledigend taalgebruik

Meisjes zeggen iets vaker *geen* riskant of ongewenst online gedrag te vertonen (65%) dan jongens (55%). Dit zit hem vooral in beledigend taalgebruik: jongens 27%, meisjes 14%.

Het maken en delen van seksueel getinte foto's gebeurt weinig, maar even veel door jongens als meisjes.

Dochters praten makkelijker en meer met hun moeders dan zonen met vaders

Voor alle onderwerpen geldt dat meisjes er eerder zelf over beginnen dan jongens. Over *verliefdheden* bijvoorbeeld zeggen ouders over hun zoons dat ze er in 51 procent van de gevallen zelf naar moeten vragen en slechts 19 procent van de jongens begint er zelf over. Bij dochters is dat 33 en 37 procent.

Het doet er ook toe of het om de vader of moeder gaat: vaders zeggen er in 50 procent van de gevallen zelf over te moeten beginnen, tegen 37 procent van de moeders. Als we deze twee effecten samen nemen, blijkt dat het stereotype beeld van moeders die goed met hun dochters kunnen praten over persoonlijke kwesties nog steeds bestaat: 60 procent van de vaders die wil weten of zijn zoon verliefd is moet er zelf naar vragen, terwijl dat voor 29 procent van de moeders geldt als het gaat om het liefdesleven van hun dochters.

Met meisjes wordt meer gesproken over ongewenst online gedrag

Over een aantal ongewenste gedragingen op internet wordt – volgens de kinderen – met meisjes meer gesproken dan met jongens. Dit geldt voor: het maken en delen van eigen seksueel getinte foto's of video's, het delen van seksueel getinte afbeeldingen van anderen, pestgedrag en *social media challenges*.

Over geen enkel onderwerp wordt met jongens meer gesproken dan met meisjes, ook niet – in de beleving van de kinderen – over beledigend taalgebruik, wat jongens vaker bezigen. Als er over wordt gesproken is dat vaker door de moeder (72%) dan de vader (60%).

Verder valt op dat moeders vaker met hun kinderen over deze gedragingen praten dan vaders. De verschillen zijn niet erg groot (in een aantal gevallen 10 à 15% verschil), maar wel stereotiep. Zo zegt 71 procent van de moeders vaak of soms met het kind te praten over 'Het maken en delen van seksueel getinte foto's / video's van zichzelf', tegen 57 procent van de vaders. Moeders praten hier meer over met hun dochters (73%) of zoons (69%) dan vaders met hun dochters (65%) of zoons (50%). Hetzelfde patroon zien we bij 'Het delen van seksueel getinte foto's / video's van andere kinderen'. De sociale media opvoeding over dit soort ontluikend seksueel gedrag lijkt dus meer een moeder/dochter kwestie te zijn, terwijl het meisjes niet significant meer aangaat dan jongens.

Meisjes krijgen meer hulp bij school, jongens worden vaker gecontroleerd

Moeders kijken iets vaker op het leerlingvolgsysteem (45% minimaal wekelijks) dan vaders (38%). Moeders kijken bovendien iets vaker voor hun zoon dan voor hun dochter.

Meisjes (57%) daarentegen krijgen iets vaker hulp bij hun huiswerk dan jongens (48%).

Vaders zeggen 'er alles aan te doen'

Een op zes ouders (18%) zegt er 'alles aan te doen om zijn/haar kind op het hoogste niveau van onderwijs te krijgen'. Vaders zijn het ruim twee keer zo vaak eens met deze stelling (26%) dan moeders (12%), iets wat door andere gedragingen niet wordt bevestigd: noch qua hulp bij het huiswerk, noch bij het regelen van bijles of huiswerkbegeleiding is er een verschil tussen vaders en moeders te vinden (ze doen dit grofweg even veel).

3

HOOFDSTUK

Apparaatgebruik

3. Apparaatgebruik

Dit hoofdstuk gaat over het apparaatgebruik van kinderen, zoals smartphones en tablets. Het gaat hierbij om de tijd die kinderen achter een beeldscherm zitten (schermtijd), de afspraken hierover en de effecten ervan.

3.1 Smartphones en laptop/computer meest gebruikt, televisie volgt op afstand

Bijna 90 procent van de kinderen gebruikt regelmatig een smartphone (figuur 3.1). Vanaf hun 12de jaar hebben ruim negen op de tien kinderen een smartphone, kinderen van 10 of 11 jaar hebben iets vaker (15%) nog een gewone mobiele telefoon. (Zie figuur 3.2).

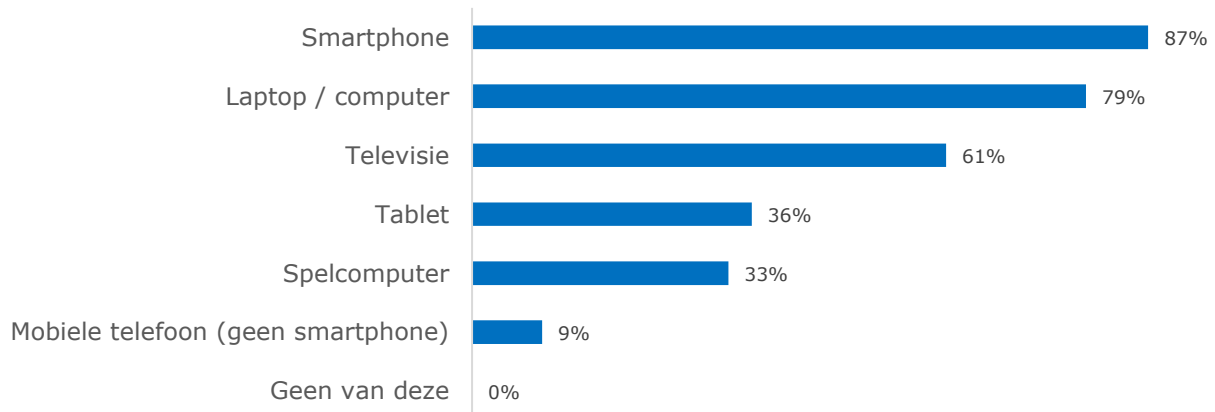
Als kinderen geen smartphone hebben, hebben ze meestal wel een andere mobiele telefoon (9%), wat er in resulteert dat 94 procent óf een smartphone óf een andere telefoon heeft (niet in de figuur).

Acht op tien kinderen (79%) maken regelmatig gebruik van een laptop of pc en een op drie kinderen (36%) maakt gebruik van een tablet. Als we alle apparaten waarop kinderen online kunnen zijn samen nemen (smartphone, laptop/pc en tablet) blijkt dat zo goed als alle kinderen (98%) regelmatig toegang heeft tot internet in welke vorm dan ook². Ook hier zien we het gebruik sterk toenemen vanaf het 12de jaar. (Zie figuur 3.2).

De televisie wordt door iets meer dan 60 procent van de kinderen regelmatig gebruikt. Onder de jongste kinderen is dat nog 74 procent, daarna neemt het tv-gebruik af om vanaf het 20ste jaar weer iets toe te nemen.

Figuur 3.1

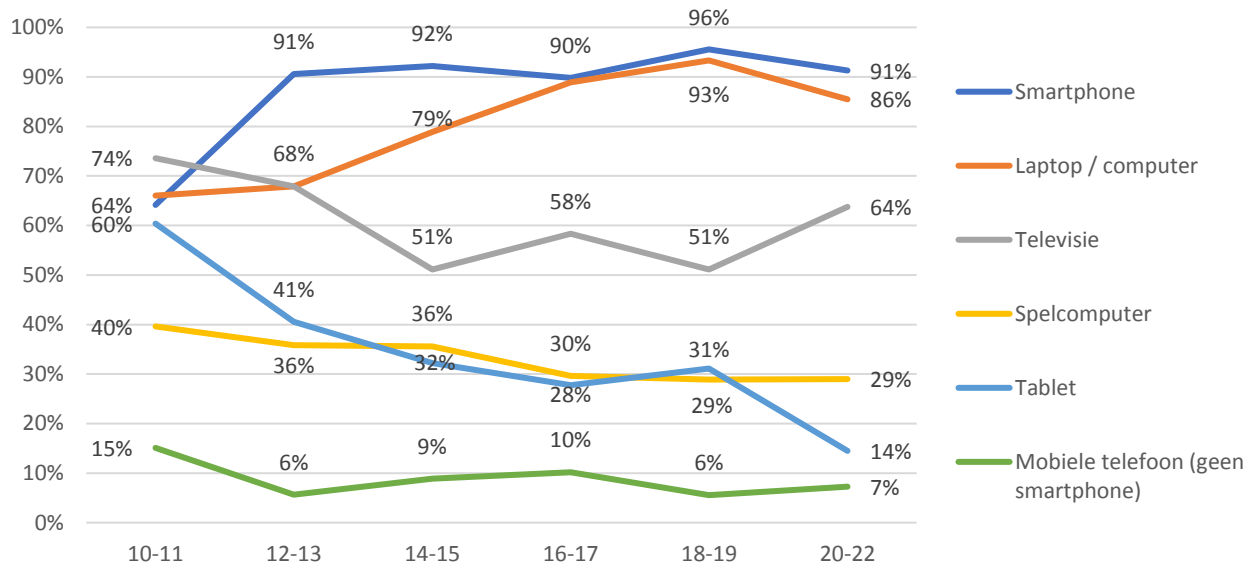
Van welke apparatuur maak je regelmatig gebruik? (Kinderen)

² Waarbij vanzelfsprekend de opmerking geplaatst moet worden dat dit onderzoek online is afgenomen. Kinderen die helemaal niet online zijn, zijn niet tot de steekproef doorgedrongen.

Figuur 3.2

Van welke apparatuur maak je regelmatig gebruik? (Kinderen, naar leeftijd)

3.2 Merendeel ouders vindt 12 jaar de juiste leeftijd voor een smartphone

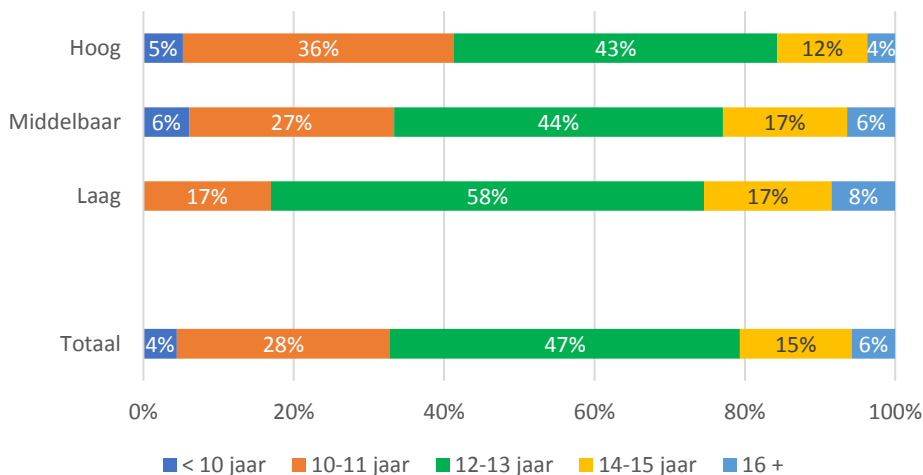
Kinderen krijgen gemiddeld genomen op twaalfjarige leeftijd (12,2 jaar) een smartphone.

Bijna de helft (47%) krijgt de smartphone op 12 à 13-jarige leeftijd, een derde (32%) als hij of zij nog geen 12 jaar is en een op vijf (21%) na het 15de levensjaar. Slechts 1 procent van de ouders vindt dat kinderen helemaal geen smartphone horen te krijgen.

Als kinderen op latere leeftijd een smartphone krijgen, lijkt dat geen kwestie van geld: de verschillen naar inkomen zijn heel klein (alle inkomensniveaus: gemiddeld 12 jaar). Naar opleiding zien we wel een verschil: hoger opgeleide ouders geven hun kind eerder een smartphone: 41 procent al voor 12de jaar, tegen 17 procent van de lager opgeleide ouders.

Figuur 3.3

Op welke leeftijd kreeg uw kind een smartphone? (Ouders, naar opleiding ouder)

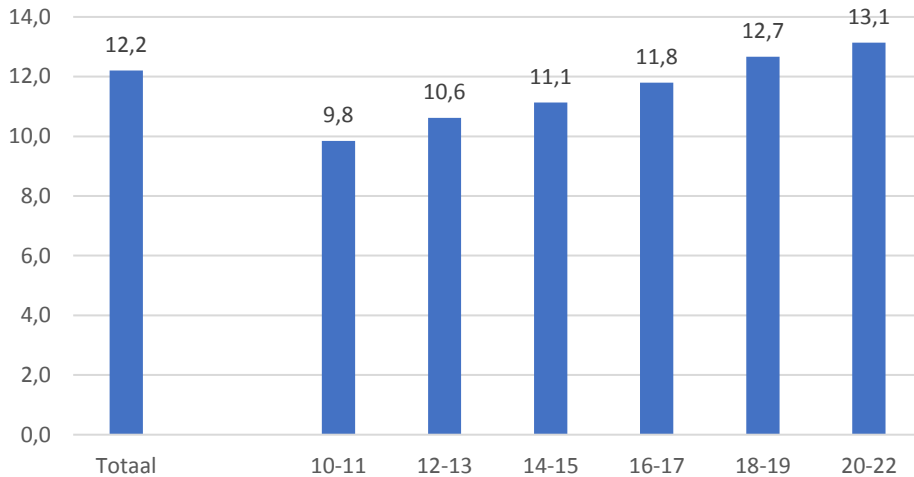

Smartphone op steeds jongere leeftijd

Het lijkt erop dat de leeftijd waarop kinderen een smartphone krijgen daalt. Ouders van oudere kinderen (18+) zeggen dat hun kind rond de 13 was toen hij of zij een smartphone kreeg, de jongste kinderen in dit onderzoek kregen hun smartphone al op hun tiende jaar.³

Figuur 3.4

Op welke leeftijd kreeg uw kind een smartphone? (Ouders, gemiddelde leeftijd naar leeftijd kind)

³ Vanzelfsprekend heeft het er ook mee te maken dat de smartphone nog betrekkelijk kort op de markt is. De eerste iPhone werd in 2007 op de markt gebracht.

3.3 Schermtijd kind: 1,5 uur langer dan wat ouder verantwoord vindt

Ouders onderschatten de tijd dat hun kind achter een beeldscherm zit enigszins en kinderen zitten langer achter een beeldscherm dan hun ouders én zichzelf verantwoord vinden.

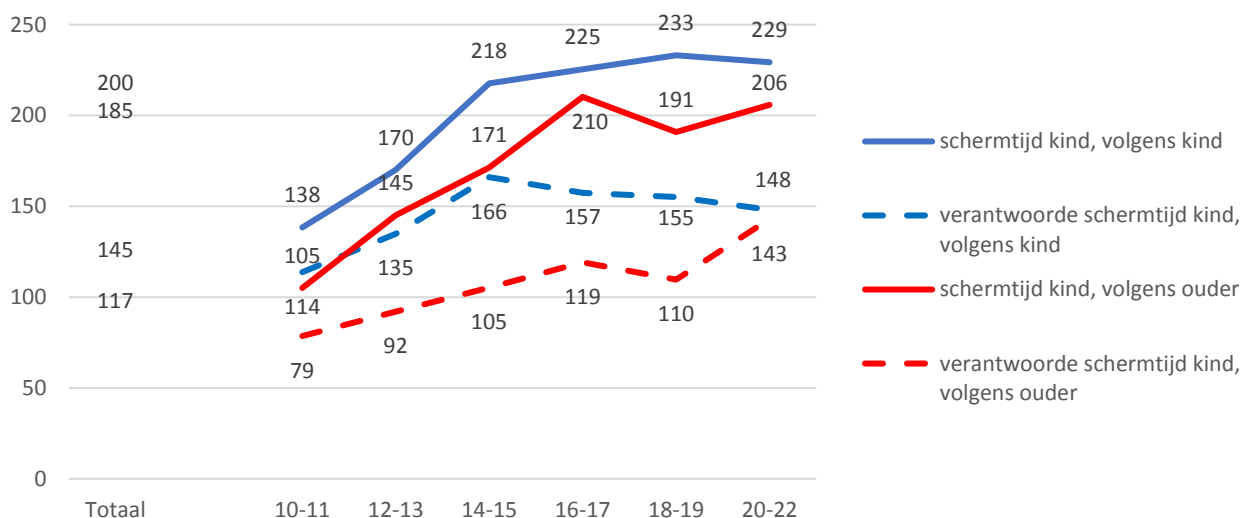
De gemiddelde tijd dat kinderen op een gewone dag achter een beeldscherm zitten is volgens hen zelf 200 minuten (3 uur en 20 minuten). Ouders schatten deze schermtijd op zo'n 185 minuten per dag (3 uur).

De gemiddelde schermtijd van kinderen neemt toe tot 15 jaar, daarna vlakkt hij af. Voor alle leeftijden geldt dat ouders de schermtijd (iets) lager inschatten dan de kinderen zelf aangeven.

Op de vraag wat kinderen en ouders een verantwoorde tijd vinden om achter een beeldscherm te zitten, antwoorden kinderen gemiddeld 145 minuten en ouders 117 minuten per dag (figuur 3.5). Daarmee zitten kinderen dus gemiddeld 55 minuten (bijna een uur) langer achter een beeldscherm dan ze zelf verantwoord vinden en gemiddeld 83 minuten (bijna 1,5 uur) dan hun ouders verantwoord vinden. Voor jongere kinderen valt deze discrepantie nog enigszins mee, maar jongeren van 18-19 jaar zeggen 233 minuten per dag achter een beeldscherm te zitten (bijna 4 uur), terwijl ze 155 minuten (2,5 uur) verantwoord zouden vinden en hun ouders zouden willen dat het slechts 110 minuten was (een verschil van 123 minuten (2 uur) met wat het werkelijk is.

Figuur 3.5

- Gemiddelde schermtijd naar leeftijd kind
- Hoeveel minuten op een gewone dag zit je / uw kind privé achter een beeldscherm?
- Wat is volgens jou / u een verantwoorde tijd om achter een beeldscherm te zitten?

Geen verschil naar opleiding

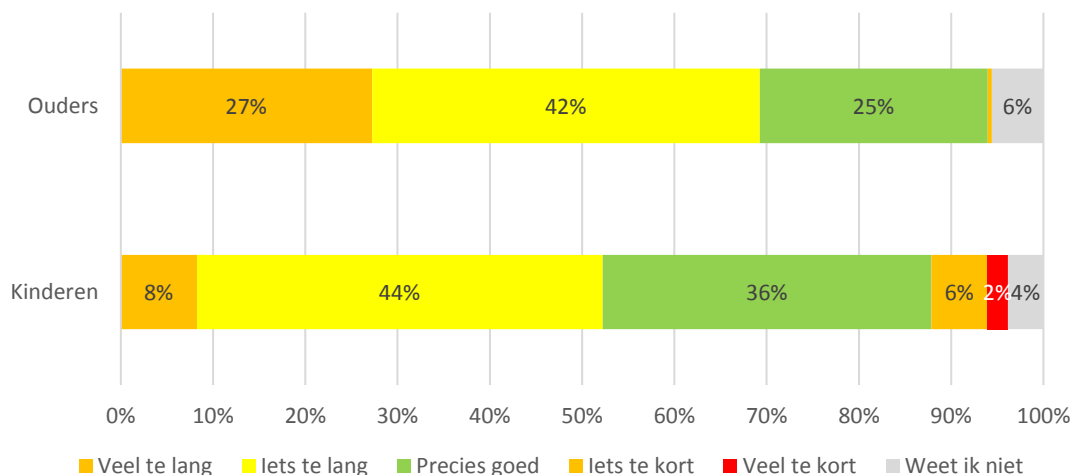
Hoger opgeleide ouders komen niet tot een lagere of hogere ingeschatte of verantwoorde schermtijd dan lager opgeleide ouders.

3.4 Ruim helpt kinderen: ik zit te lang achter een beeldscherm

Ook als we het ze rechtstreeks vragen, blijkt dat een groot deel van zowel ouders (69%) als kinderen (52%) de schermtijd (voor de kinderen) op een gewone dag eigenlijk te lang te vinden. Van de kinderen in de leeftijd 16-19 jaar vindt ruim 60 procent dat ze te lang achter een beeldscherm zitten. Acht procent van de kinderen vindt dat ze niet lang genoeg achter een scherm (mogen) zitten. Dit zijn vooral kinderen van 10 tot en met 13 jaar. Er zijn zo goed als geen ouders die vinden dat hun kinderen te kort achter een beeldscherm zitten.

Figuur 3.6

Wat vindt u / vind je van deze tijd? Ik vind dit...

3.5 Afspraken over social media-gebruik: geen smartphone of tablet bij het eten

In ruim driekwart van de gezinnen zijn er afspraken over het gebruik van smartphone of tablet. In ongeveer 70 procent van de gezinnen mogen kinderen tijdens het eten geen smartphones of tablets gebruiken, daarnaast zegt 39 procent van de kinderen dat zij 's nachts geen smartphone of tablet op hun kamer mogen hebben, van de ouders noemt slechts 30 procent deze afspraak.

Figuur 3.7

Zijn er afspraken met het kind over het gebruik van zijn of haar smartphone of tablet?

Hoger opgeleide ouders: minder vaak afspraken over smartphonegebruik

Een groter deel van de hoger opgeleide ouders (23%) heeft helemaal geen afspraken met hun kinderen over het gebruik van smartphone of tablet dan lager opgeleide ouders (12%) (voor middelbaar opgeleiden geldt dat nog iets vaker: 30% heeft geen afspraken).

De twee meest voorkomende afspraken komen bij lager opgeleiden vaker voor dan bij middelbaar of hoger opgeleiden: het verbod op de telefoon bij het eten (76% lager, 55% middelbaar en 69% van de hoger opgeleiden); 's nachts geen smartphone op de kamer (43%, 19% en 30%).

Meer afspraken voor jongere kinderen

Hoe jonger het kind, hoe meer afspraken er zijn over smartphone of tabletgebruik. Naarmate kinderen ouder worden, neemt het aantal vaste afspraken af en neemt het percentage ouders dat geen afspraken heeft met hun kinderen toe. Voor kinderen van 10-11 jaar heeft 95 procent van de ouders afspraken, voor thuiswonende kinderen van 20 jaar of ouder is dit percentage gedaald tot 65 procent, waarbij het vooral gaat om een verbod op smartphone of tablet tijdens het eten (een maatregel die dus in veel huishoudens blijft gelden, ongeacht de leeftijd van het kind, soms is dat ook een impliciete – niet uitgesproken afspraak). De andere afspraken gelden zelden nog voor kinderen vanaf 14 jaar.

Enkele citaten van kinderen en ouders met betrekking tot afspraken:

Kinderen:

"Papa of mama zeggen wanneer ik moet stoppen"

Kind van 10 jaar

"Mijn ouders lezen soms de whatsapp berichten"

Kind van 10 jaar

"Eerst huiswerk afhebben voordat ik op mijn apparaten mag"

Kind van 12 jaar

"1 uur per dag op de computer daarna een uur op mijn telefoon"

Kind van 14 jaar

"Geen speelgoed/elektronica aan tafel als we gaan eten. Mijn ouders laten het merken wanneer ze vinden dat ik er te lang achter zit. Het is echter niet toegestaan om op een computer te zitten wanneer schoolwerk nog niet af is en het hier niks mee te maken heeft"

Kind van 16 jaar

"Ik ga er verantwoordelijk en volwassen mee om"

Kind van 16 jaar

Ouders:

"17 jaar is een lastige leeftijd om ze nog aan banden te leggen. Tijdens het eten heeft hij nooit z'n telefoon bij zich."

"Als iemand iets vraagt, stop je met kijken. Persoonlijk contact moet altijd belangrijker blijven dan het beeld op een scherm."

"Als we als ouders vinden dat hij even iets anders moet doen (hetzij huiswerk, hetzij een andere vrijetijdsbesteding) zeggen we hem dat."

"De telefoon mag niet in de keuken komen of al multitaskend gebruikt worden. Als er bezoek is, is de telefoon uit."

"Hij deelt zijn schermtijd en op die manier proberen we de schermtijd in de gaten te houden en kunnen we ook zien op welke momenten (avond/nacht) hij hem dus gebruikt (of dus juist liever niet)."

"Is het bedtijd, telefoon beneden laten liggen. Af en toe kijken we als ouders op haar mobiel, niet om te checken maar om te begeleiden. Dat doen we dus niet stiekem. Telefoon mag wel bij alleen eten, niet tijdens gezamenlijke maaltijden."

"Mijn dochter is volwassen. Aan tafel willen we voor geen van ons een smartphone. Gaat soms mis :)."

"Ongeschreven afspraken: geen smartphone gebruik tijdens het eten of tijdens het spelen van spelletjes. Geldt ook bij bijvoorbeeld verjaardagen."

"Toen hij jonger was, hadden we een max. van 60 minuten. Nu ontraden we langer gebruik, maar hij is volwassen."

"Ze deelt de schermtijd met mij en zo kan ik ook zien hoeveel en wanneer ze op haar telefoon zit. Hier kunnen we dan over praten als het teveel wordt of op nachtelijke tijdstippen."

3.6 App-groepen

Kinderen zitten gemiddeld in 11 app-groepen.

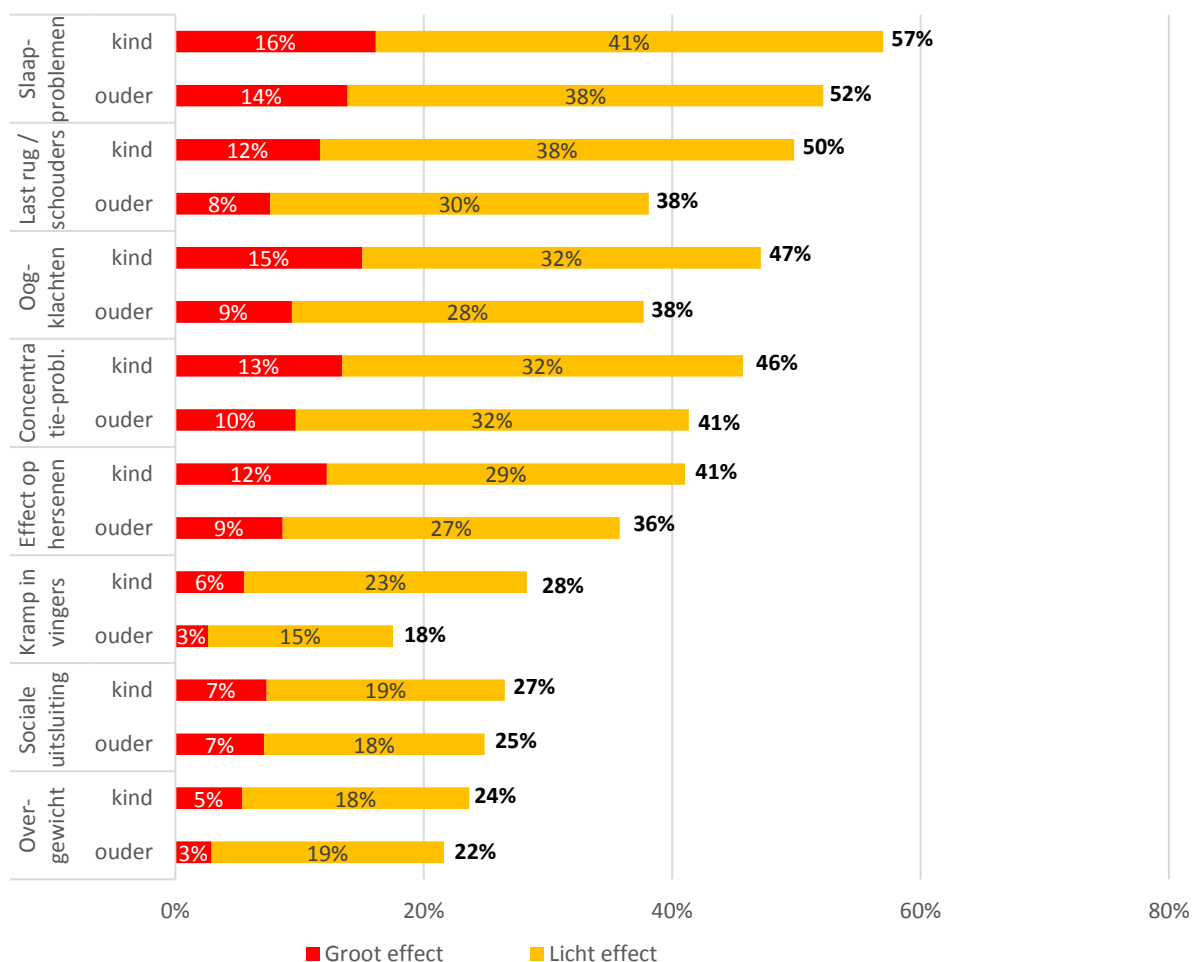
3.7 Kinderen zien meer negatieve effecten van apparaatgebruik dan ouders

Op de vraag – aan zowel ouders als kinderen – in hoeverre men denkt dat het gebruik van apparaten als smartphone of tablet negatieve effecten (zoals slaapproblemen, last van schouders, oogklachten of concentratieproblemen) heeft op het kind, zien we behoorlijke verschillen in de mate waarin kinderen en ouders hier kwaad in zien.

Over het algemeen schatten kinderen de risico's op negatieve effecten hoger in, vooral bij rug- en schouderklachten en kramp in de vingers is het verschil tussen kinderen en ouders groot. De kans op slaapproblemen wordt door zowel ouders als kinderen het grootst ingeschat (ouders: 14% groot effect, 38% licht effect; kinderen: 16% groot effect, 41% licht effect).

Figuur 3.8

- In hoeverre denkt u dat het gebruik van apparaten zoals een smartphone of tablet de volgende effecten heeft op uw kind?
- In hoeverre denk je dat het gebruik van apparaten zoals een smartphone of tablet de volgende effecten op je heeft?
- % groot effect, % licht effect en % optelling⁴

Naarmate kinderen langer achter een scherm zitten, neemt de mate waarin *ouders* meer negatieve effecten verwachten toe. Bij kinderen zien we dat verschil niet. Het zijn juist de kinderen die minder dan

⁴ De totaalpercentages in de figuur wijken soms af van de som van de twee deelpercentages, dit komt door afrondingsverschillen.

een uur per dag achter het scherm zitten die de effecten het vaakst als negatief inschatten. Kinderen die lang achter het scherm zitten, zeggen even veel negatieve effecten te ervaren als gemiddeld. En naarmate kinderen de effecten van het gebruik van apparaten negatiever inschatten, komen ze tot een kortere 'verantwoorde schermtijd'. Maar ze gedragen zich hier dus vaak niet naar.

Overigens zien niet alle kinderen alleen maar negatieve effecten: "Ik denk dat het gebruik van apparaten een effect heeft op de hersenen, dat is een GOED effect." (Meisje van 11 jaar)

Vooraf oudere kinderen zien risico's

Vooraf oudere kinderen (vanaf 16, soms vanaf 18 jaar) schatten de effecten vaker als negatief in. Zo ervaren 16/17-jarigen 'sociale uitsluiting' vaker dan gemiddeld als een negatief effect (34 versus 27%) en ondervinden 18/19-jarigen het meest 'concentratieproblemen' (63% versus 46% gemiddeld). Deze groep (18/19-jarigen) heeft ook het vaakst 'last van rug en schouders' (61% versus 50% gemiddeld) en 16/19-jarigen noemen vaak 'effect op de hersenen' als effect (50% versus 41%).

Meisjes vaker last van concentratieproblemen

Meisjes melden vaker dan jongens last te hebben van 'concentratieproblemen' (meisjes: 53%; jongens: 37%). Ook zien meisjes 'overgewicht' vaker als een negatief effect (meisjes: 28%; jongens: 19%).

Weinig verschil naar opleiding

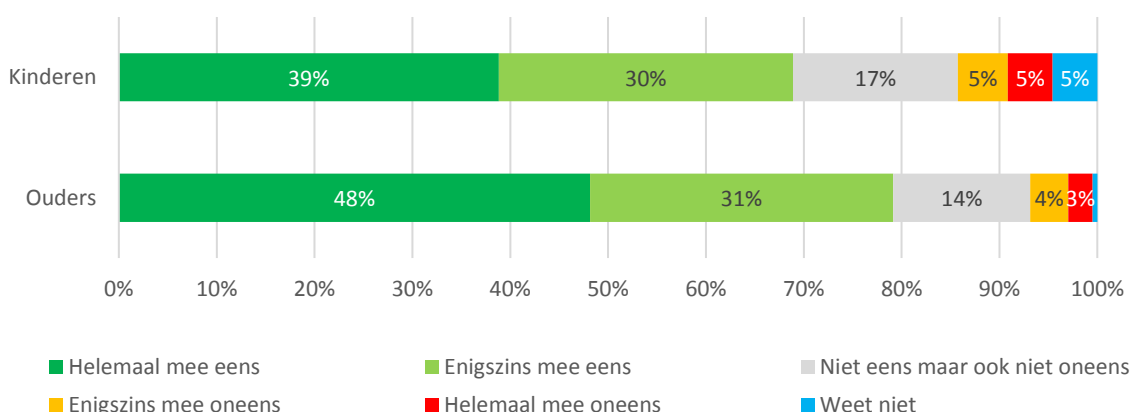
De verschillen naar opleiding van de ouders zijn heel klein.

3.8 (Ook) kinderen vinden het jammer dat er weinig buiten wordt gespeeld

Iets anders dan apparatuurgebruik is buiten spelen (al zie je ook buitenshuis kinderen zelden zonder mobiele telefoon). Met de stelling "Het is jammer dat kinderen niet meer zoveel buitenspelen als vroeger" zijn zowel kinderen (69%) als ouders (79%) het volmondig eens. Ook kinderen die twee, drie of vier uur achter een scherm zitten, zijn het in circa 70 procent van de gevallen eens met deze stelling.

Figuur 3.9

Eens of oneens met de stelling "Het is jammer dat kinderen niet meer zoveel buitenspelen als vroeger"

Citaat: "Je mag niks meer buiten doen. Ik was een boomhut aan het bouwen en toen wilde een mevrouw de politie bellen. En speeltuinen zijn voor kleine kinderen."

Jongen van 11

4

HOOFDSTUK

Sociale media

4. Sociale media

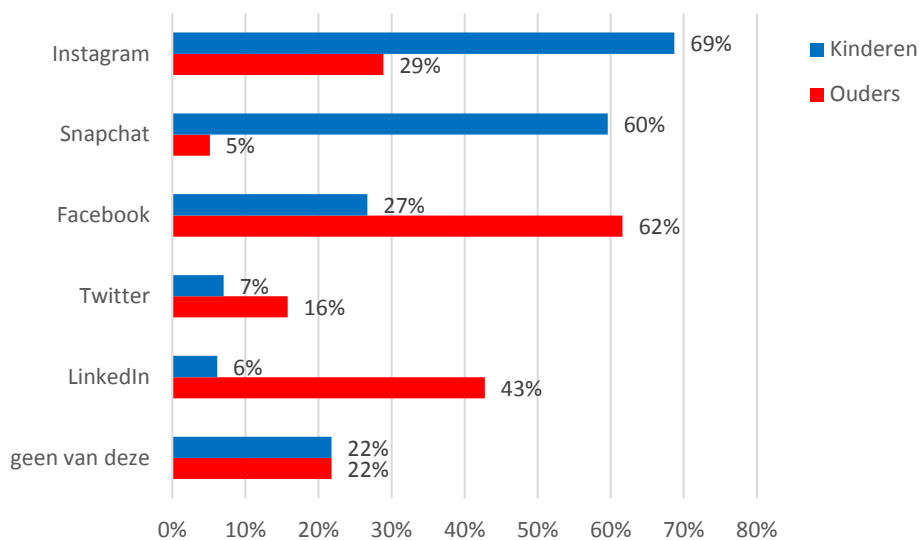
Dit hoofdstuk gaat over het gebruik van sociale media. Op welke sociale media zijn kinderen en ouders actief, volgen ouders hun kinderen op deze sociale media, waarom en wat vinden de kinderen daarvan?

4.1 Kinderen op Instagram en Snapchat; ouders op Facebook en LinkedIn

Zowel ouders als kinderen zijn in bijna acht op de tien gevallen (78%) actief op sociale media (figuur 4.1). Onder kinderen zijn Instagram en Snapchat verreweg de meest gebruikte sociale media. Ouders zijn vooral actief op Facebook (62%) en LinkedIn (43%). Instagram (29%) komt pas op de derde plaats en slechts een kleine groep ouders is actief op Snapchat (5%). Moeders zijn relatief vaak actief op Facebook.

Figuur 4.1

Ben je / bent u zelf actief op een of meer van de volgende sociale media?

Hoger opgeleide ouders actiever op sociale media

Hoger opgeleide ouders zitten iets *vaker* op sociale media (82%) dan lager opgeleide ouders (75%) en hoger opgeleiden zitten gemiddeld op *meer* sociale media (1,7 versus 1,4). Hoger opgeleiden zitten beduidend vaker op LinkedIn (62% versus 24%); lager opgeleiden vaker op Facebook (69% versus 55%). (Figuur 4.2).

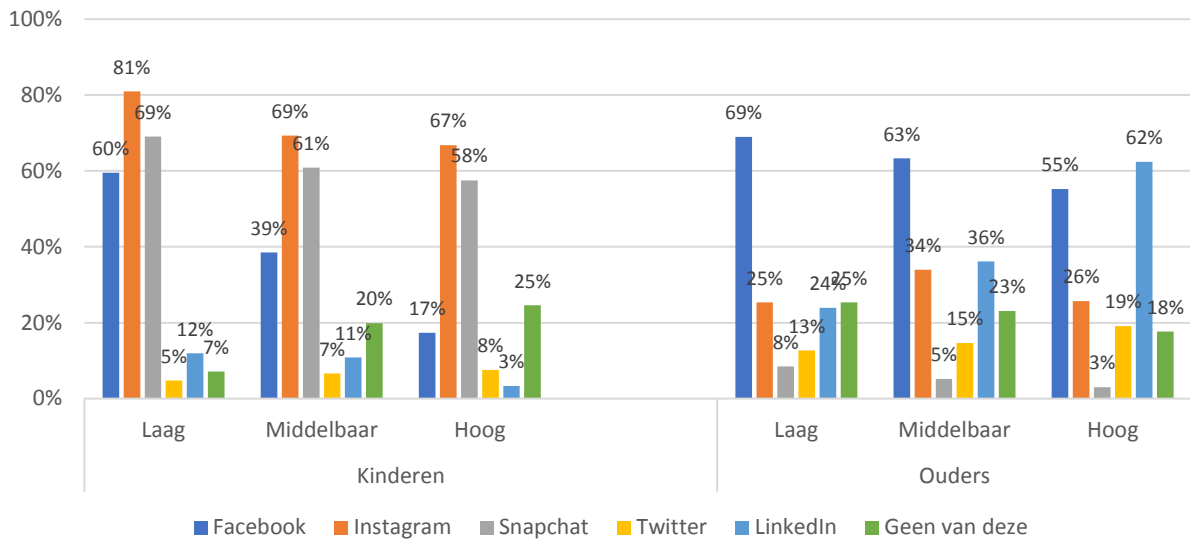
Kinderen van hoger opgeleide ouders minder vaak op sociale media

Terwijl hoger opgeleide ouders (iets) *vaker* op sociale media zitten dan lager opgeleiden, zien we bij hun kinderen juist het omgekeerde. Van de kinderen van hoger opgeleiden zit een kwart helemaal niet op sociale media, tegen 7 procent van de kinderen van lager opgeleide ouders.

Kinderen van hoger opgeleide ouders zitten vooral veel minder op Facebook (17% versus 60%) en iets minder vaak op Instagram (67% versus 81%) en Snapchat (58% versus 68%). (Figuur 4.2).

Figuur 4.2

Ben je / bent u zelf actief op een of meer van de volgende sociale media? (Naar opleiding ouders)

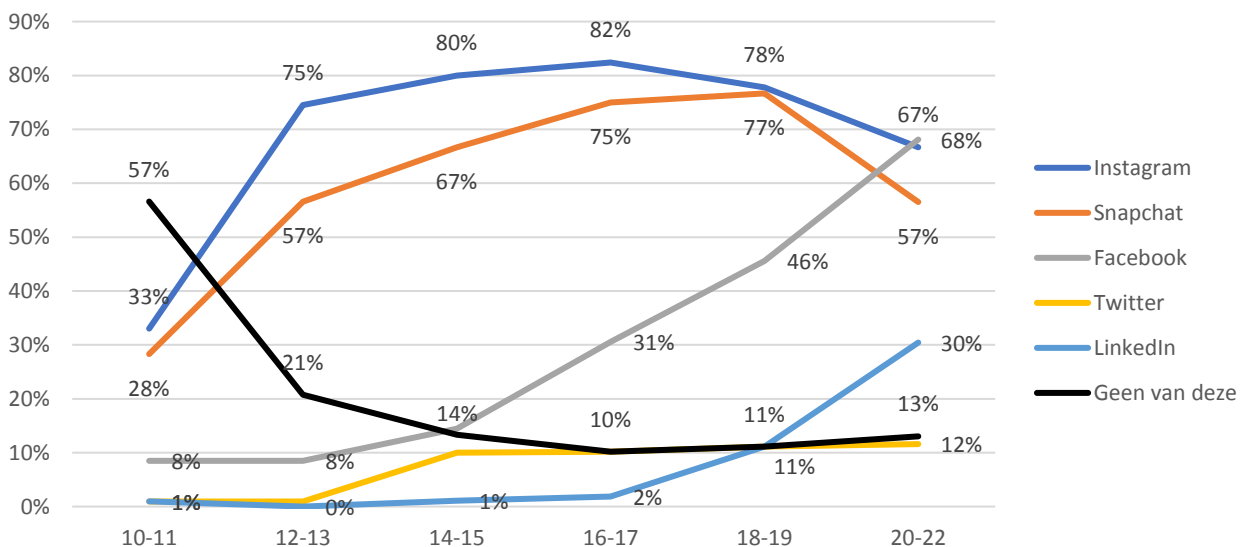

Vanaf 12 jaar: 80 tot 90 procent kinderen actief op sociale media

In figuur 4.3 zien we dat sociale mediagebruik vooral populair is onder kinderen vanaf 12 jaar. Van de 10/11-jarigen is 43 procent actief, vanaf 12 jaar is dat 80 tot 90 procent. Instagram en Snapchat zijn onder kinderen in vrijwel alle leeftijdsgroepen het meest populair. Alleen onder thuiswonende kinderen van 20 jaar en ouder is Facebook (68%) even populair als Instagram (67%). Onder deze leeftijdsgroep neemt het gebruik van Snapchat af (57%). LinkedIn wordt meer gebruikt door 'kinderen' van 20 jaar en ouder (30%), waarmee het het LinkedIn-gebruik van hun ouders (43%) nadert. Twitter heeft onder alle leeftijdsgroepen maar een beperkt bereik.

Figuur 4.3

Ben je zelf actief op een of meer van de volgende sociale media? (Kinderen, naar leeftijd)

Meisjes actiever op sociale media dan jongens

Het gebruik van Instagram en Snapchat is onder meisjes groter dan onder jongens (Instagram: meisjes 78%, jongens 58%; Snapchat: 69% versus 49%). Überhaupt zitten jongens vaker helemaal niet op sociale media (29%) dan meisjes (15%).

Ouders denken vaker dat kind actief is op Facebook dan daadwerkelijk het geval is

We vroegen ouders ook op welke social media hun kinderen actief zijn en over het algemeen weten ze dat goed in te schatten. Alleen voor Facebook zien we een groot verschil tussen het aandeel ouders dat zegt dat hun kind er actief is (47%) en het aandeel kinderen dat zegt actief te zijn op Facebook (27%). We vroegen bewust naar of kinderen er *actief* zijn, niet of ze een account hebben. Het kan dus heel goed zijn dat kinderen ooit wel een FB-account aanmaakten en dat ouders in de veronderstelling leven dat ze er actief gebruik van maken, wat vaak niet (meer) het geval is.

4.2 Niet alle kinderen vinden het leuk dat hun ouders hen volgen

De overlap in het gebruik van sociale media tussen ouders en kinderen is dus beperkt. Waar die overlap er is (ouders en kinderen beide actief op hetzelfde platform) volgen ouders en kinderen elkaar meestal.

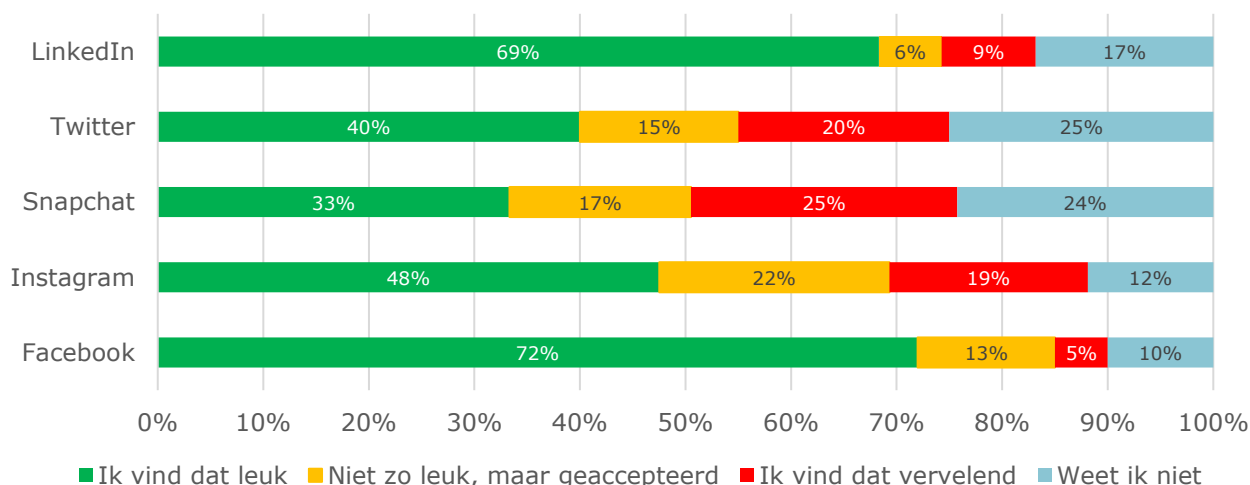
De belangrijkste reden voor ouders om hun kinderen te volgen op sociale media is dat ze het 'leuk vinden om te zien wat hun kinderen doen'. Voor alle platforms wordt dit gemiddeld door 80 procent of meer van de ouders genoemd. Bij Facebook (27%) en Instagram (39%) speelt 'een oogje in het zeil houden' mee. Het relatieve belang van deze twee redenen verschuift overigens sterk met de leeftijd van het kind. Bij kinderen van 10-11 jaar is een oogje in het zeil houden de belangrijkste reden (93%), bij kinderen van 18 jaar of ouder speelt dit veel minder mee (18/19: 25%, 20/21 jaar: 18%) en is 'vind ik leuk' veruit de belangrijkste reden.

Ouders zijn er stellig van overtuigd dat hun kinderen het leuk vinden dat zij hen volgen, bij Facebook en Instagram denkt 90 procent van de ouders dat kinderen dit leuk vinden⁵.

Kinderen zijn iets minder enthousiast (Figuur 4.4). Dat ouders hen volgen op Facebook of LinkedIn vinden ze over het algemeen wel leuk, maar bij Instagram, Snapchat en Twitter vindt 35 tot 41 procent van de kinderen dit niet zo leuk tot vervelend.

Figuur 4.4

Wat vind je ervan dat (als) je vader en/of moeder je (zouden) volgen? (Kinderen, mits actief op dit sociale medium⁶)

Citaat:

"Bij Snapchat zijn we vrienden, maar ze kunnen ervoor kiezen om niet alles te delen met mij en doen dat ook niet altijd."

Ouder van jongen van 16

⁵ Bij Snapchat, Twitter en LinkedIn zijn er te weinig ouders en kinderen die elkaar volgen voor een betrouwbare schatting.

⁶ Bij kinderen is ook gevraagd om aan te geven wat ze er van zouden vinden als hun ouders hen zouden volgen, als dit op het moment niet gebeurt. Bij ouders is de hypothetische vraag 'hoe zou uw kind het vinden als ..?' niet gesteld.

4.3 Sociale media, een verrijking in het leven van een kind?

In hoeverre zijn sociale media nu een verrijking in het leven van een kind? De meningen zijn hierover sterk verdeeld.

De kinderen zelf zijn het meest positief: bijna de helft (46%) is het eens met de stelling 'Sociale media zijn een verrijking van mijn leven', maar toch nog 21 procent is het hier niet mee eens (figuur 4.5.).

Jongeren van 14-15 jaar antwoorden hier het meest positief op (60%: verrijking). De jongste kinderen zijn het minst overtuigd (10/11 jaar: 25% eens met de stelling) en vanaf het 18de jaar daalt het enthousiasme iets (naar zo'n 50% gemiddeld).

Naarmate de dagelijkse schermtijd van het kind langer is, ziet hij of zij de tijd op sociale media meer als een verrijking. Toch ziet 15 procent van de kinderen die op twee of meer sociale media actief zijn het niet als een verrijking (niet in de figuur).

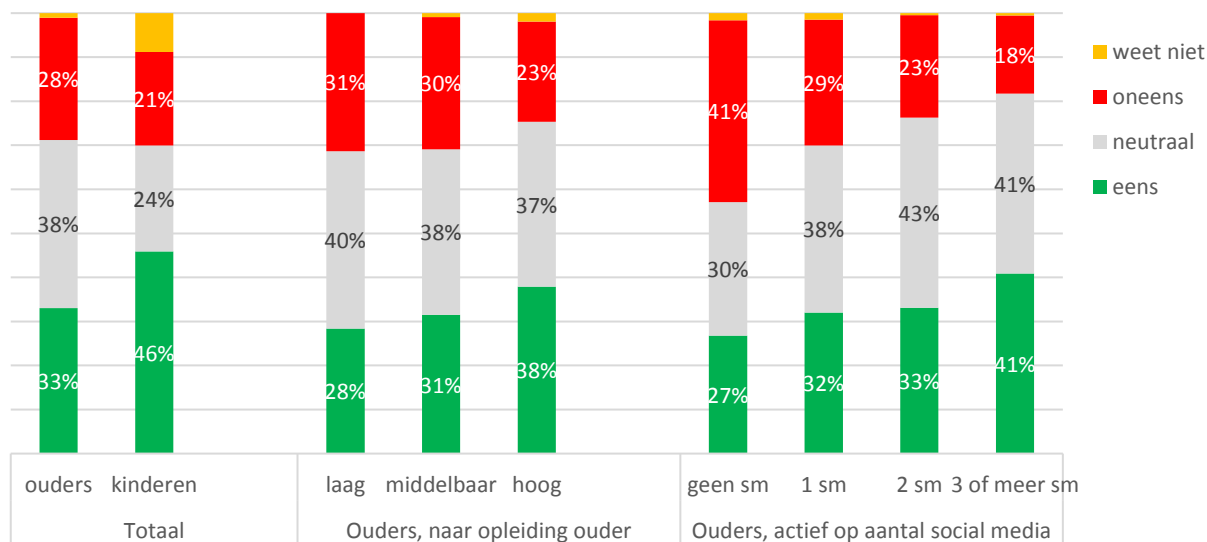
Hoger opgeleide ouders positiever

Onder ouders is de verdeeldheid groter: een derde vindt sociale media een verrijking in het leven van zijn of haar kind, maar ruim een kwart (28%) vindt dat niet. Hoger opgeleide ouders zijn iets enthousiaster dan lager opgeleide ouders. Vooral als men zelf actief is op sociale media ziet men sociale media als een verrijking (figuur 4.5).

Figuur 4.5

Stelling, eens of oneens (totaal ouders en kinderen, ouders naar opleiding en gebruik sociale media)

- Sociale media zijn een verrijking in het leven van een kind
- Sociale media zijn een verrijking van mijn leven

Citaat:

"Lastige kwestie. Ik had liever gehad dat sociale media en internet niet zouden bestaan, net als destijds in mijn eigen jeugd. Was veel gezelliger, rustiger en veiliger. Helaas leven we nu in een verdorven internetwereld en geeft dit extra stress in de opvoeding."

Ouder van meisje van 14

5

HOOFDSTUK

Contact tussen ouders en kinderen

5. Contact tussen ouders en kinderen

Dit hoofdstuk gaat over het contact tussen ouders en kinderen. Over vertrouwen en loslaten. Hoe wordt de relatie tussen ouders en kinderen vormgegeven? Waar praten ze over, hoe ziet een gewone dinsdagavond er thuis uit en wat zouden ze eigenlijk meer willen bespreken met elkaar dan nu gebeurt?

5.1 Ouders en kinderen vertellen elkaar meestal de waarheid

Ouders en kinderen is – middels stellingen – gevraagd om aan te geven of ze elkaar altijd de waarheid vertellen. Over het algemeen lijkt dat – van beide kanten – sterk het geval te zijn.

Driekwart van de kinderen denkt dat de ouders altijd de waarheid vertellen (74% eens of helemaal eens), een zelfde percentage van de ouders denkt dat hun kinderen hen altijd de waarheid vertellen. Andersom is er een beperkt verschil: 90 procent van de ouders zegt zijn kind altijd de waarheid te vertellen, terwijl 75 procent van de kinderen dit ook denkt.

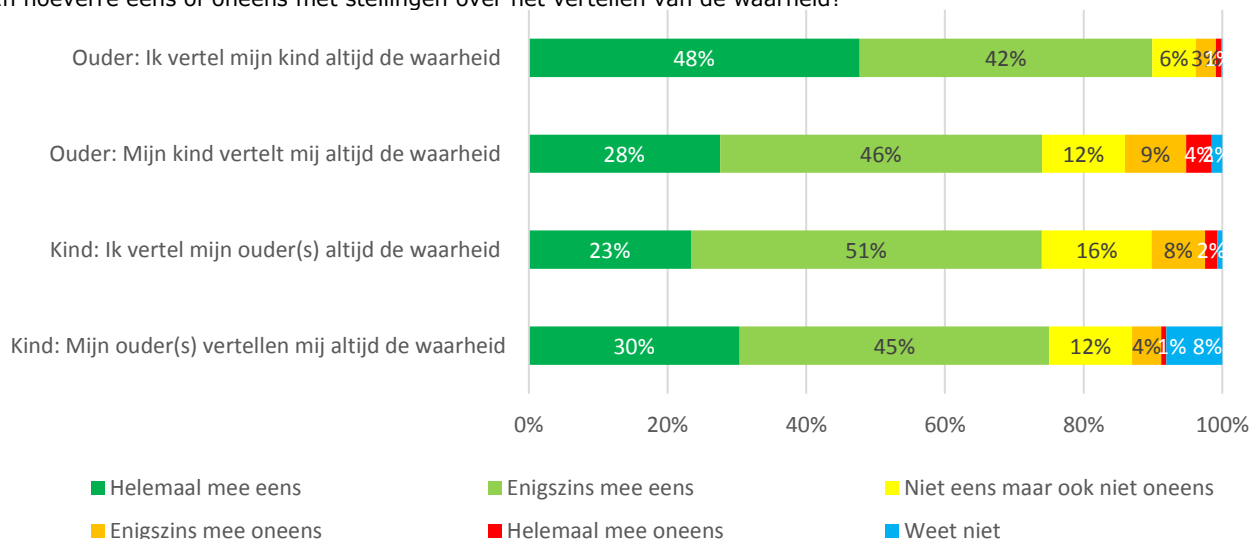
Er is bij een deel van de ouders enige twijfel of hun kinderen altijd de waarheid vertellen (25% antwoordt neutraal of is het oneens met die stelling), wat door een zelfde percentage van de kinderen wordt bevestigd (26% van de kinderen antwoordt neutraal of ontkennend op de stelling 'Ik vertel altijd de waarheid').

Opvallend genoeg is hier maar klein leeftijdseffect: ouders twijfelen hier iets vaker aan naarmate het kind ouder is (het ontwikkelt zich van 19% onder ouders van de jongste kinderen naar 28% onder ouders van 16/20-jarigen). Onder kinderen is dit leeftijdseffect nog zwakker.

De verschillen naar jongen/meisje zijn eveneens zeer klein.

Figuur 5.1

In hoeverre eens of oneens met stellingen over het vertellen van de waarheid?

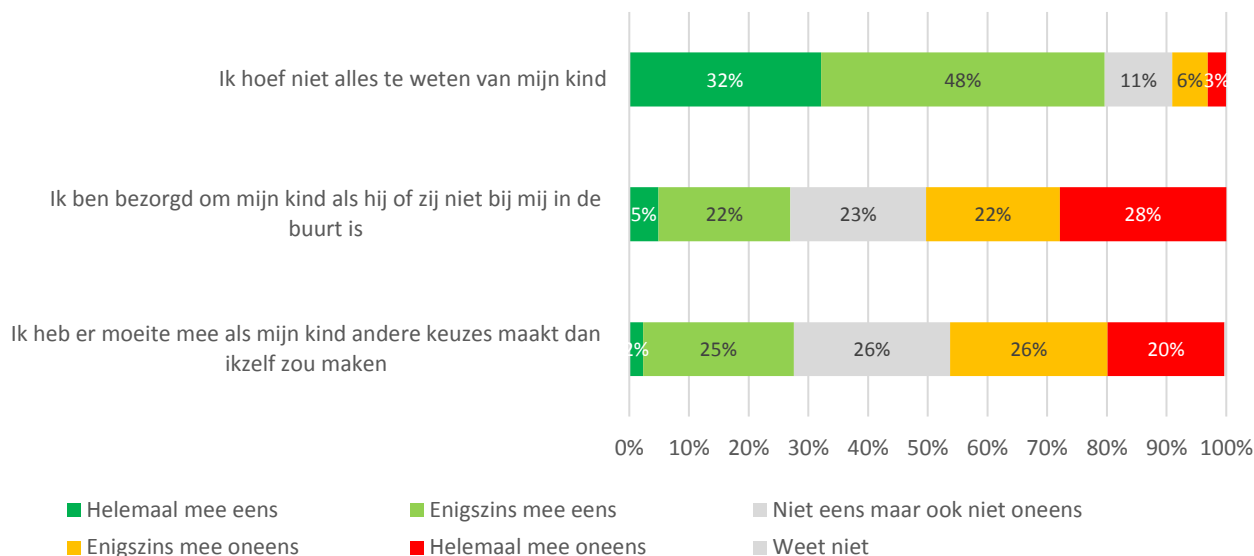

5.2 Meeste ouders geven hun kinderen de ruimte

De antwoorden op een drietal stellingen die betrekking hebben op vertrouwen en loslaten laten een beeld zien van ouders die hun kinderen redelijk hun gang laten gaan en accepteren dat ze soms andere keuzes maken. Een ruime meerderheid van de ouders 'hoeft niet alles te weten van mijn kind'. En 'slechts' ruim een kwart van de ouders (27%) is het eens met de stellingen 'Ik ben bezorgd om mijn kind als hij of zij niet bij mij in de buurt is' en 'Ik heb er moeite mee als mijn kind andere keuzes maakt dan ikzelf zou maken'. In beide gevallen is circa de helft het hier niet mee eens.

Figuur 5.2

In hoeverre eens of oneens met stellingen over vertrouwen en loslaten

Citaat:

"Mijn kind is al bezig als topsporter, beweegt veel en is al doelgericht bezig met zijn leven. Doordat hij per week al veel tijd kwijt is met zijn sport krijgt hij in zijn vrije tijd van mij veel vrijheden. Ik weet van mijn kind dat hij deze verantwoording kan dragen en dat hij zelfstandig al vele beslissingen kan nemen. Ook hebben wij een zeer open contact met elkaar, dus er zijn veel dingen waar hij met mij over praat. Daarbij ben ik zelf ook puber geweest en ik weet heus wel dat hij mij niet alles vertelt, maar dit is ook de leeftijd waarop ze zelf de wereld moeten gaan ontdekken en zich los moeten maken."

Ouder van jongen van 14

Behoeft ouders om alles te weten van hun kinderen neemt af met leeftijd kind

Een ruime meerderheid van de ouders zegt 'Ik hoef niet alles te weten van mijn kind', ook als men kinderen van 10 of 11 jaar heeft, is dat het geval (62%, figuur 5.3).

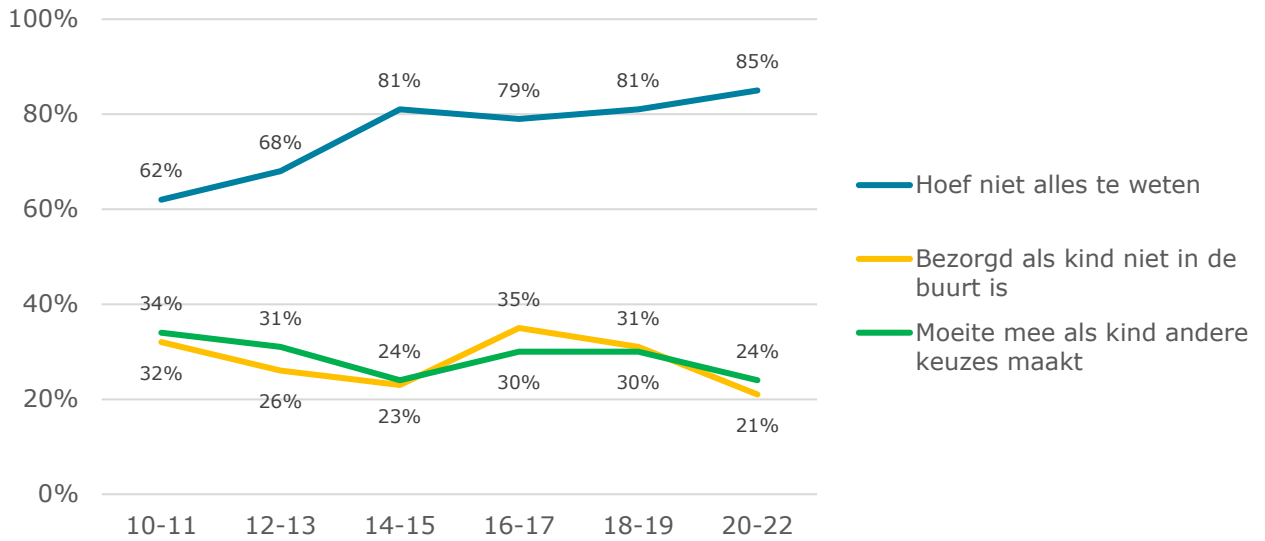
Bij de twee andere stellingen in de vragenlijst over vertrouwen en loslaten: 'Ik ben bezorgd om mijn kind als hij of zij niet bij mij in de buurt is' en 'Ik heb er moeite mee als mijn kind andere keuzes maakt dan ikzelf zou maken' is er een minder lineaire relatie met de leeftijd van het kind.

De bezorgdheid kent twee 'piekjes': rond het 10/11de jaar en rond het 16/17de jaar.

Figuur 5.3

Eens (geheel of ten dele) met de stelling (ouders, naar leeftijd kind)

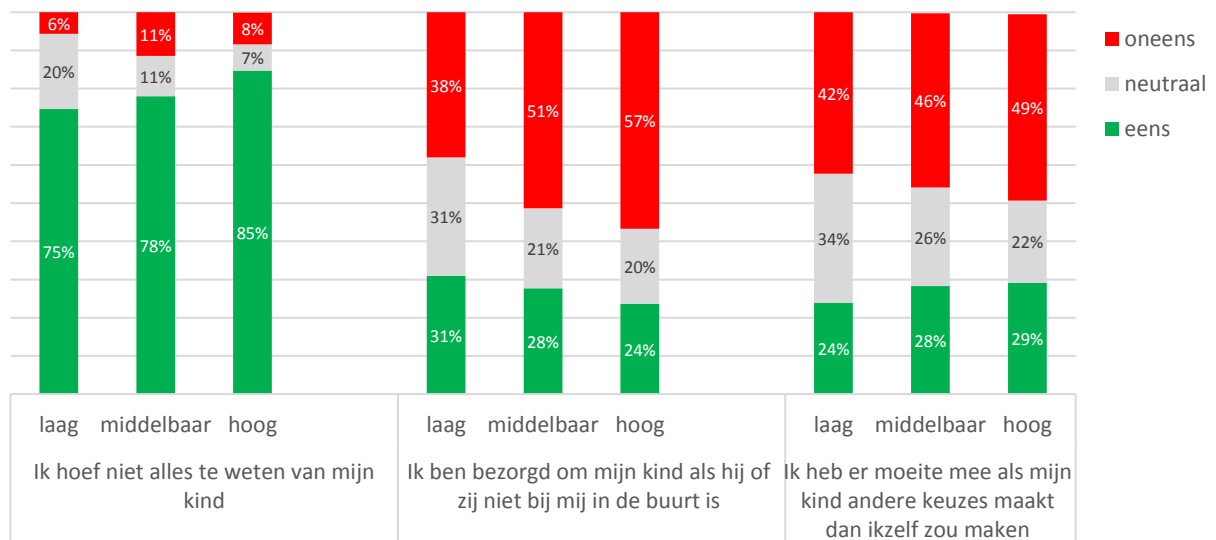
Hoger opgeleiden laten kind iets vaker los

Hoger opgeleide ouders zijn het iets vaker eens met de stelling 'Ik heb er moeite mee als mijn kind andere keuzes maakt dan ikzelf zou maken' (85%) dan lager opgeleiden (75%). Groter is het verschil bij de stelling 'Ik ben bezorgd om mijn kind als hij of zij niet bij mij in de buurt is': hier is 57 procent van de hoger opgeleiden het mee eens, tegen 28 procent van de lager opgeleiden.

Voor de stelling 'Ik heb er moeite mee als mijn kind andere keuzes maakt dan ikzelf zou maken' is er geen significant verschil naar opleiding.

Figuur 5.4

Eens of oneens met de stelling (ouders, naar opleiding ouder)

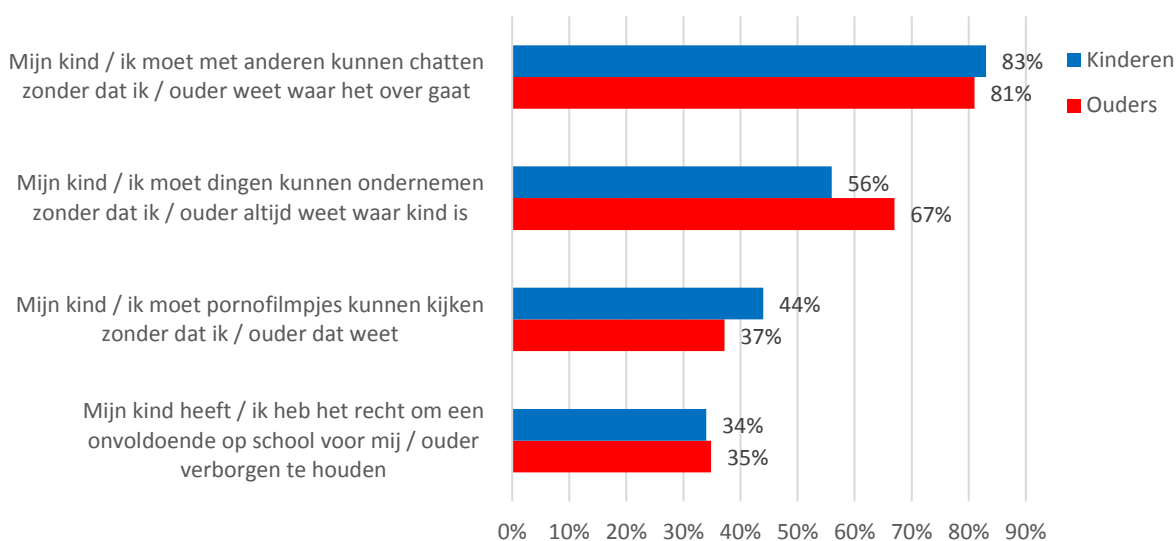
5.3 Wat mag een kind doen op internet en sociale media?

Ook als het gaat om gedrag op sociale media en internet zijn ouders en kinderen redelijk eensgezind over wat een kind moet kunnen doen, zonder dat de ouder meekijkt. Al zijn er ook verschillen.

Acht op de tien kinderen (83%) vinden dat zij moeten kunnen chatten met anderen, zonder dat hun vader of moeder weet waar het over gaat. Een even groot deel (81%) van de ouders is het hiermee eens. Gemiddeld is 9 procent het oneens met deze stelling, dat zijn vooral ouders van kinderen van 10-11 jaar (26%) en 12-13 jaar (18%). Kinderen in deze leeftijd zijn het ook minder vaak eens met de stelling.

Figuur 5.5

Eens (geheel of ten dele) met de stelling

Dubbel sekse-effect: met name moeders houden dochters korter

Dingen ondernemen, zonder dat de ouder weet waar het kind is, vinden ouders zelfs iets vaker goed (67%) dan dat de kinderen vinden dat dat moet kunnen (56%). Ook hier weer een sterk leeftijdseffect: kinderen van 10-13 jaar vinden in 30 tot 40 procent van de gevallen dat ze hun ouders moeten laten weten waar ze zijn. Ouders hanteren voor hun jongere kinderen ook strengere normen (zie figuur 5.6). Daarnaast is er sprake van een dubbel sekse-effect: Zowel meisjes (dochter) als moeders zijn het vaker oneens met deze stelling. En moeders zijn het twee keer vaker oneens met de stelling als het een dochter betreft (26%) dan als het om een zoon gaat (13%). Bij de vaders zien we dit verschil niet.

Tabel 5.1

- Ik vind dat ik dingen moet kunnen ondernemen zonder dat mijn ouder(s) altijd weten waar ik ben
- Mijn kind moet dingen kunnen ondernemen zonder dat ik altijd weet waar hij of zij is

	antwoord kind Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht ouder		antwoord ouder Geslacht ouder + kind			
	jongen	meisje	jongen	meisje	vader	moeder	vader + zoon	vader + dochter	moeder + zoon	moeder + dochter
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
eens	60%	52%	73%	61%	71%	65%	71%	72%	75%	54%
neutraal	20%	17%	14%	18%	16%	16%	17%	15%	11%	20%
oneens	18%	28%	13%	20%	12%	20%	12%	12%	13%	26%
weet niet	2%	3%	0%	1%	1%	0%	0%	2%	0%	0%

Veel kinderen (met name 16+) vinden dat ze porno moeten kunnen kijken

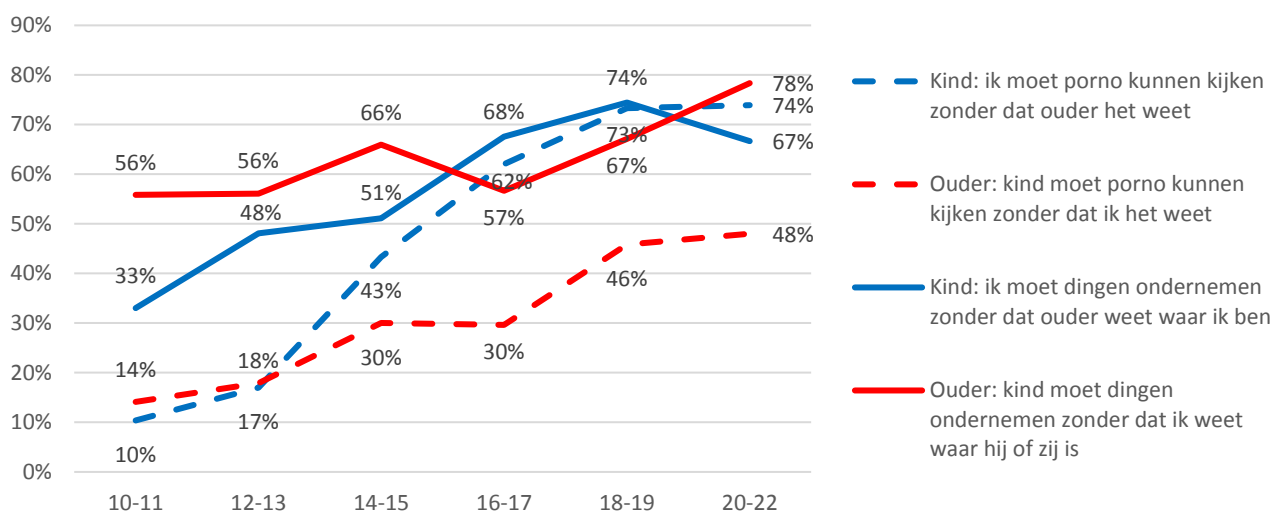
Ruim vier op tien (44%) kinderen vinden dat ze pornofilmpjes moet kunnen kijken, zonder dat de ouder het weet. Ruim een derde (37%) van de ouders ziet dat ook zo (figuur 5.5).

Ook hier zien we een sterk (en begrijpelijk) leeftijdseffect. Het is eerder opvallend dat 14 procent en 18 procent van de ouders van 10/11- en 12/13-jarigen het goed vindt dat deze kinderen porno kijken (aangezien het 18+filmpjes betreft; zie figuur 5.6).

Verder valt op dat er vanaf het 14de en met name 16de levensjaar een duidelijk verschil optreedt tussen wat kinderen en ouders redelijk vinden: zo vindt driekwart (73%) van de 18/19-jarigen dat hij of zij ongestoord naar pornofilmpjes moet kunnen terwijl nog niet de helft (46%) van de ouders met kinderen in deze leeftijdscategorie dat vindt.

Figuur 5.6

Eens (geheel of ten dele) met stellingen over porno mogen kijken en zelfstandig dingen ondernemen (ouder – rood en kind – blauw, naar leeftijd van het kind)

Enkele citaten:

Ouders

"Op dit moment zijn veel zaken niet van toepassing, maar ik denk vooral dat dat leeftijdsgebonden is. Bijvoorbeeld porno kijken: nu liever niet, maar als ze 16 of 18 zou zijn is dat meer een eigen keuze, die ze door goede voorlichting waarschijnlijk wel kan maken."

Ouder van meisje van 11

"Mijn kind heeft zeker het recht om een onvoldoende verborgen te houden. Maar dat zegt niets over of dat ook nodig is. Mijn kind hoeft zijn onvoldoende niet verborgen te houden, omdat er geen dreiging of beloning is. Snap je? Het komt zijn leerproces ten goede als hij het wel doet, maar er is geen moeten."

Ouder van jongen van 16

"Ik vind dat ze helemaal niet naar porno moeten kijken. Dat is ook met enige regelmaat onderwerp van gesprek."

Ouder van meisje van 18

Kinderen

"Zelf denk ik dat ik een goed contact heb met mijn ouders, maar ik vind wel dat ik dingen privé mag houden. Maar mijn ouders mogen bijvoorbeeld altijd wel weten waar ik ben, want ik vind het een beetje raar om dat geheim te houden voor mijn ouder."

Jongen van 14

"Mijn persoonlijke mening is: hoe beter ouders hun kind vertrouwen, hoe beter de relatie tussen kind en ouder. Als een ouder te veel controleert en/of vraagt over het leven van het kind, lijkt dat mij niet fijn. Als kind zijnde zou ik het het fijnst vinden als mijn ouders me vertrouwen met zo veel mogelijk, want dan kan je als kind bewijzen dat je verstandig en zelfstandig kan omgaan met veel situaties."

Meisje van 14

"Vele dingen zijn niet relevant voor ouders om te weten omdat jongeren hier gewoon van zelf achter moeten komen."

Jongen van 19

"Ik ben 20 en ik vraag me af in hoeverre mijn ouders zich überhaupt nog mogen bemoeien met wat, hoe en/of wanneer ik iets doe (of niet doe), ook al woon ik nog thuis... Ik ben immers meerderjarig."

Jongen van 20

"Ik vind dat jongeren recht hebben om hun cijfers geheim te houden, maar ik zie het nut er niet van in aangezien het makkelijker is om het gewoon te vertellen."

Jongen van 20

"Ik vind privacy redelijk belangrijk. Ik wil praten met wie ik wil. Wel vind ik het erg belangrijk dat kinderen hun problemen uiten bij de ouders en niet achterhouden omdat ze bang zijn voor eventuele reacties. Ik heb superouders en ik weet dat ik overal over kan praten en alles bij ze kwijt kan."

Meisje van 20

Meisjes mogen geen porno kijken

Ook bij het bekijken van porno zien we een duidelijk sekseverschil. In de eerste plaats blijkt dat jongens vaker (50%) dan meisjes (39%) vinden dat ze pornofilmpjes moet kunnen kijken zonder dat de ouders dat weten. Dit lijkt gestimuleerd te worden door de ouders. Ouders stemmen hier in geval van een zoon veel vaker mee in (47%) dan als het een dochter betreft (28%). Dit geldt voor beide ouders, zowel de vader als de moeder oordelen anders als het een zoon betreft (respectievelijk 46% en 48%) dan wanneer het om hun dochter gaat (30% en 26%) (zie tabel 5.2).

Tabel 5.2

- Kind: Ik vind dat ik pornofilmpjes moet kunnen kijken zonder dat mijn ouder(s) dat weten
- Ouder: Mijn kind moet pornofilmpjes kunnen kijken zonder dat ik dat weet

	antwoord kind Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht ouder		antwoord ouder Geslacht ouder + kind			
	jongen	meisje	jongen	meisje	vader	moeder	vader + zoon	vader + dochter	moeder + zoon	moeder + dochter
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
eens	50%	39%	47%	28%	38%	37%	46%	30%	48%	26%
neutraal	9%	11%	17%	19%	19%	17%	18%	19%	16%	19%
oneens	23%	26%	33%	47%	39%	41%	33%	46%	33%	49%
weet niet	18%	24%	3%	6%	4%	5%	3%	6%	3%	6%

Hoger opgeleiden geven hun kinderen iets meer vrijheid

Hoger opgeleide ouders staan iets positiever tegenover het zelfstandig ondernemen van dingen (zonder dat ze weten waar hun kind is), het chatten met anderen, een onvoldoende achterhouden.

Dit geldt alleen niet voor het kijken naar porno, daar hebben hoger opgeleiden iets vaker moeite mee dan lager opgeleide ouders.

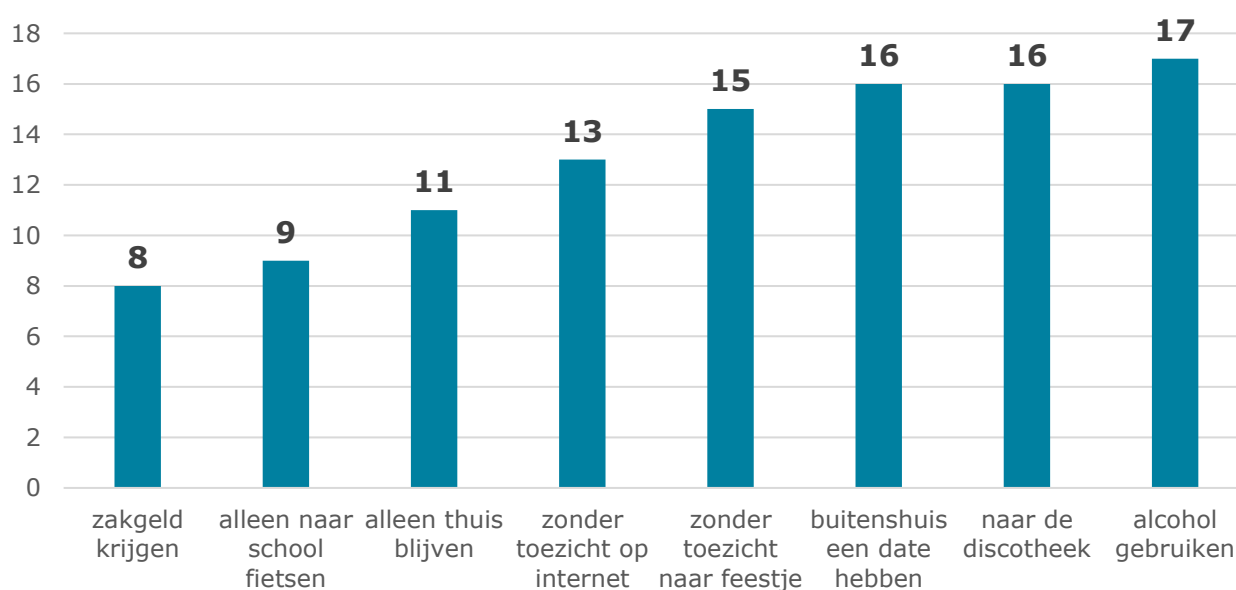
5.4 Wanneer beginnen met loslaten?

Kinderen worden opgevoed om – uiteindelijk – de dingen alleen, zelfstandig te kunnen doen. Wat is de juiste leeftijd om kinderen alleen naar school te laten fietsen, zelfstandig online te laten of alcohol te drinken?

In figuur 5.7 de gemiddelde leeftijden waarop ouders vinden dat begonnen kan worden met verschillende activiteiten. Zo krijgen kinderen gemiddeld vanaf 8 jaar voor het eerst zakgeld, mogen ze op hun negende alleen naar school fietsen en is 16 jaar de leeftijd waarop ze – gemiddeld – naar een café of disco mogen.

Figuur 5.7

Wat is bij elke activiteit volgens u de juiste leeftijd om uw kind dit alleen te laten doen? (Ouders, gemiddelde leeftijden)

Gemiddelden zeggen niet alles

De cijfers in figuur 5.7 zijn *gemiddelden*, die zeggen niet alles. Als we kijken naar hoe antwoorden verdeeld zijn, zien we een genuanceerder beeld.

Beginnen met alcohol: ruim kwart ouders vindt 16 jaar oud genoeg

- Ouders vinden 17 jaar *gemiddeld* een goede leeftijd om met het drinken van alcohol te beginnen, maar slechts 6 procent noemt letterlijk 17 jaar.
- Twee derde (67%) van de ouders houdt de wettelijke bepaling (18 jaar) aan, terwijl 27 procent van de ouders vindt dat het vanaf 16 jaar (of eerder) mag.
- Lager (31%) en middelbaar opgeleide ouders (30%) vinden iets vaker dat dit al op of voor het 16de levensjaar mag dan hoger opgeleide ouders (21%). Bijna een op tien (9%) zegt: 'nooit'.
- Het maakt bij deze antwoorden niet uit of het om een zoon of dochter gaat. Wel zijn vaders iets liberaler dan moeders.

Zakgeld krijgen: moeders willen eerder beginnen

- De grootste spreiding zien we bij het krijgen van zakgeld: gemiddeld vinden ouders 8 jaar een goede leeftijd, maar 37 procent van de ouders begint daar al voor het 6de jaar mee, 24 procent op 7- of 8-jarige leeftijd, 20 procent bij 9 of 10 jaar, terwijl 19 procent '11 jaar of ouder' zegt.
- Het maakt hiervoor weinig uit of het om een jongen of meisje gaat, maar wel zien we een groot verschil tussen vaders en moeders: moeders willen in 45 procent van de gevallen al voor het 6de jaar beginnen, terwijl dat bij vaders slechts 25 procent is.
- Hoger opgeleide ouders willen beduidend vaker voor het negende jaar beginnen met zakgeld dan lager opgeleiden (69% versus 49%). Naar inkomen zijn er slechts kleine verschillen.

Daten: jongens eerder losgelaten dan meisjes

- Gemiddeld vinden ouders dat kinderen vanaf hun 16de buitenshuis een date kunnen hebben, maar ook hier zien we grote verschillen: 20 procent vindt dat dat al op 14-jarige leeftijd of jonger kan, 15 procent vindt 15 jaar een goede leeftijd, 42 procent kiest voor 16 jaar en 23 procent houdt het kind thuis tot zijn of haar 17de jaar.
- Jongens worden eerder losgelaten dan meisjes. Bij een zoon vindt 25 procent van de ouders dat hij vanaf zijn 14de of zelfs eerder wel op een date kan, bij dochters is dat 15 procent. Het merendeel van de ouders vindt 16 of 17 jaar een goede leeftijd om hier mee te beginnen, bij meisjes is dat 72 procent, bij jongens 58 procent.
- Hoger opgeleide ouders zijn hierin lossier dan lager opgeleide ouders (23% van de hoger opgeleiden: daten vanaf 14 jaar of jonger, lager opgeleid: 15%).

Op internet: hoger opgeleiden geven meer vrijheid

- Ouders vinden gemiddeld dat kinderen vanaf hun 13de jaar zonder toezicht op internet kunnen. Ook hier is de spreiding ruim.
- Hoger opgeleide ouders vinden vaker dan lager opgeleiden dat dat voor hun 13de jaar al kan (67% versus 51%).
- Het maakt hierbij niets uit of het om een jongen of een meisje gaat, of dat de vader of de moeder aan het woord is (wat opvallend is gezien de uitkomsten over het mogen bekijken van pornofilmpjes, zie paragraaf 5.3).

Enkele citaten:

Ouders

"Over alcohol drinken, wij hebben de afspraak niet voor je 23e, want dan zijn je hersenen pas volledig ontwikkeld. J. begrijpt dit, vindt drank nog erg vies en ongezond. En als ze toch drinkt voor haar 23ste dan krijgt ze haar rijbewijs niet van ons."

Ouder van meisje van 16

"Het lijkt misschien alsof ik ongeïnteresseerd ben in T., maar hij is een bijzonder intelligent kind met vele talenten. We zijn heel gek op elkaar. Dit hele gezin. Er is veel liefde in dit huis. En we zijn altijd benieuwd hoe ieders dag is geweest. Ik heb niet het idee, dat ik mijn kinderen heel erg moet controleren. Ze kunnen prima samen thuis zijn. Ik heb heel weinig zorgen om mijn jongens. En dat is heel fijn."

Ouder van jongen van 17

"Het hangt erg samen met het karakter van je kind. In algemene zin zou ik soms een ander antwoord geven dan m.b.t. mijn eigen kind. Zij heeft er bijvoorbeeld zelf altijd veel behoefte aan om haar schoolprestaties met mij te delen en hulp te vragen bij haar huiswerk, al neemt dat laatste wel af bij het ouder worden. Sommige zaken bespreek ik nauwelijks met haar, omdat die (nog) niet van toepassing zijn, zoals alcohol- en drugsgebruik en zij de risico's kent."

Ouder van meisje van 16

"De vragen zijn erg geformuleerd vanuit de ouder tegenover het kind. Of alsof het gezin een verzameling losse individuen is. Wij zijn veel meer gewend om te denken vanuit samenleven. Dus niet: controleer je waar je kind naar kijkt, maar de tijd nemen om eens samen te kijken naar wat kind leuk vindt. En zij mogen bij mij meekijken, dan zien ze hoe ik ermee omga. Meer een sfeer van mogen, dan van moeten / verbieden. Meer een sfeer van samenleven dan van individuele rechten hebben."

Ouder van meisje van 17

Kind

"Ik zit momenteel in groep 8, maar ik ga na de zomervakantie vwo doen.

Ik praat soms met mijn ouders over alcohol- en druggebruik, maar niet omdat ik of mijn ouders dat gebruiken."

Meisje van 11 jaar

Helpt ouders: nu meer contact tussen ouders en kinderen dan vroeger

Van alle ouders is 51 procent het eens met de stelling "Nu is er meer contact tussen ouders en kinderen dan toen ik zelf opgroeide", 20 procent is het hier niet mee eens en 27 procent antwoordt neutraal (2% weet niet).

Ouders van 55 jaar en ouder zijn het hier vaker mee eens dan jongere ouders. Er zijn geen verschillen naar opleiding of sekse. Wel zien we dat men het iets vaker met deze stelling eens is naarmate men zelf en naarmate het kind actiever is op sociale media.

5.5 De invulling van een normale dinsdagavond

Om een beeld te krijgen van hoe ouders en kinderen een normale, doordeweekse dag doorbrengen, hebben we gevraagd naar de invulling van een normale dinsdagavond. Er komt een relatief harmonieus beeld uit naar voren: kinderen zijn gedeeltelijk nog in de woonkamer, gedeeltelijk op hun eigen kamer, ze maken hun huiswerk en chatten of gamen met vrienden. Ook wordt er veel gesport. Er gebeurt verder relatief weinig buitenshuis (zoals buiten afspreken met vrienden of werken) (zie tabel 5.3).

Vanzelfsprekend laten kinderen een variëteit aan activiteiten zien en wisselt dat per keer, zoals een ouder het uitdrukt: *“Wisselend, of sporten, of huiswerk maken, soms in woonkamer, soms op eigen kamer. Online contact met vrienden altijd wel, soms komt vriend/vriendin langs, ligt aan hoeveelheid huiswerk.”*

Wat kinderen 's avonds doen verandert sterk na het twaalfde jaar, oftewel met de overgang naar de middelbare school (zie tabel 5.3). Kinderen van 10 tot 11 jaar blijven nog relatief vaak de hele avond in de woonkamer (45%) of spelen buiten met vrienden (22%). Vanaf 12/13 jaar neemt dit af en bij oudere kinderen staan deze activiteiten niet meer in de top 5.

Huiswerk maken en online contact met vrienden zijn vanaf 14 jaar de belangrijkste activiteiten voor kinderen. Ze blijven doorgaans nog even in de woonkamer, maar gaan dan naar hun eigen kamer. Vanaf 16/17 jaar neemt het percentage kinderen dat 's avonds huiswerk maakt weer af. Deze adolescenten spreken vaker af met vrienden bij hen of zichzelf, al komt dit ook onder deze groep nog steeds relatief weinig voor (10 à 20%).

Tabel 5.3

Hoe ziet een gemiddelde dinsdagavond na het eten er bij u thuis uit? (ouders, naar leeftijd kind)

Er waren maximaal drie antwoorden mogelijk

INVULLING DINSDAGAVOND	TOTAAL	10-11 JAAR	12-13 JAAR	14-15 JAAR	16-17 JAAR	18-19 JAAR	20-22 JAAR
Gaat huiswerk maken	46%	35%	50%	59%	53%	48%	37%
Heeft online contact met vrienden	46%	23%	34%	55%	43%	49%	51%
Blijft even in de woonkamer, maar gaat dan naar zijn of haar kamer	40%	35%	32%	39%	49%	44%	37%
Gaat sporten	30%	23%	24%	29%	29%	29%	35%
Gaat direct na het eten naar zijn of haar kamer	23%	3%	17%	28%	30%	18%	28%
Blijft de hele avond in de woonkamer	21%	45%	37%	19%	16%	19%	16%
Spreekt buiten af met vrienden	10%	22%	15%	11%	6%	7%	10%
Gaat werken	8%	0%	0%	1%	9%	11%	13%
Spreekt af met vrienden bij ons thuis	7%	3%	3%	3%	3%	10%	10%
Spreekt af met vrienden bij hen thuis	7%	2%	2%	0%	8%	10%	8%
Anders	11%	23%	10%	8%	6%	11%	11%

Als ouders wordt gevraagd wat zij van deze invulling van de dinsdagavond van hun kinderen vinden, antwoordt 73 procent 'goed' of 'prima'. Een op acht vindt de invulling 'een beetje jammer' (11%) of 'niet goed' (1%). Samen dus 12 procent. Onder ouders van kinderen van 16 tot 19 jaar ligt dit het hoogst (15%). Vooral als kinderen direct na het eten naar hun kamer gaan, vindt een substantieel deel van de ouders (32%) dat jammer of niet goed.

5.6 Ouders zeggen vaker moeilijke onderwerpen te bespreken dan kinderen

Waarover praten ouders en kinderen met elkaar? En hoe frequent? Over het algemeen kunnen we zeggen: er wordt veel gepraat, maar ouders en kinderen houden het veilig. Ouders zeggen vaker moeilijke onderwerpen te bespreken dan kinderen (figuur 5.8).

Min of meer dagelijks bespreken ze 'de gebeurtenissen van dag'. Ook schoolprestaties, vriendschappen en (eventuele) bijbaantjes komen regelmatig aan de orde. Kinderen ervaren dat er vaker wordt gesproken over schoolprestaties dan de ouders rapporteren (kinderen: 82% minstens wekelijks, ouders: 71%). Ook vinden kinderen vaker dan ouders dat er over vriendschappen gesproken wordt.

Het 'gebruik van sociale media' en 'hoe om te gaan met conflicten' staan minder vaak op de agenda. Beide onderwerpen worden volgens iets minder dan 30 procent van de ouders dagelijks of wekelijks besproken. Ongeveer de helft van de ouders zegt een keer per maand of enkele keren per jaar over het gebruik van sociale media te praten met de kinderen. Negen procent zegt dat zelfs nooit te doen. Kinderen bevestigen deze aantallen min of meer.

Meer gevoelige onderwerpen als verliefdheden, seksualiteit, alcohol- en drugsgebruik worden beduidend minder vaak besproken. Verliefdheden volgens 59 procent van de ouders eens per maand of enkele keren per jaar, volgens 9 procent zelfs nooit. Volgens de kinderen wordt er nog minder over verliefdheden gesproken (volgens 40% eens per maand of enkele keren per jaar, volgens 22% nooit). Over seksualiteit wordt nog minder gesproken, volgens kinderen beduidend minder dan volgens de ouders (volgens 27% van de kinderen nooit, volgens de ouders is dat 9%).

Ook drugs- en alcoholgebruik wordt volgens de ouders minstens een aantal keren per jaar besproken, terwijl die frequentie volgens de kinderen veel lager ligt. Volgens kinderen gebeurt dat relatief vaak nooit (alcohol: 14%, drugs: 21%) of is het niet van toepassing (alcohol: 30%, drugs: 39%).

Dit zijn ook onderwerpen waarvan de meeste ouders zeggen dat ze er naar moeten vragen, terwijl voor andere onderwerpen beiden (ouders en kinderen) er ongeveer even vaak over beginnen.

Citaat:

"Onze dochter sport 4x per week en wij trekken in dat kader veel met haar op. Haar sport is ook het belangrijkste gespreksonderwerp tussen ouders en kind. Dat mis ik in deze vragenlijst. Dat geldt ook voor de profielkeuze op school en de komende beroepskeuze. Dat zijn veel voorkomende gespreksonderwerpen."

Ouder van meisje van 14/15

Ouder moet meestal beginnen met gesprek

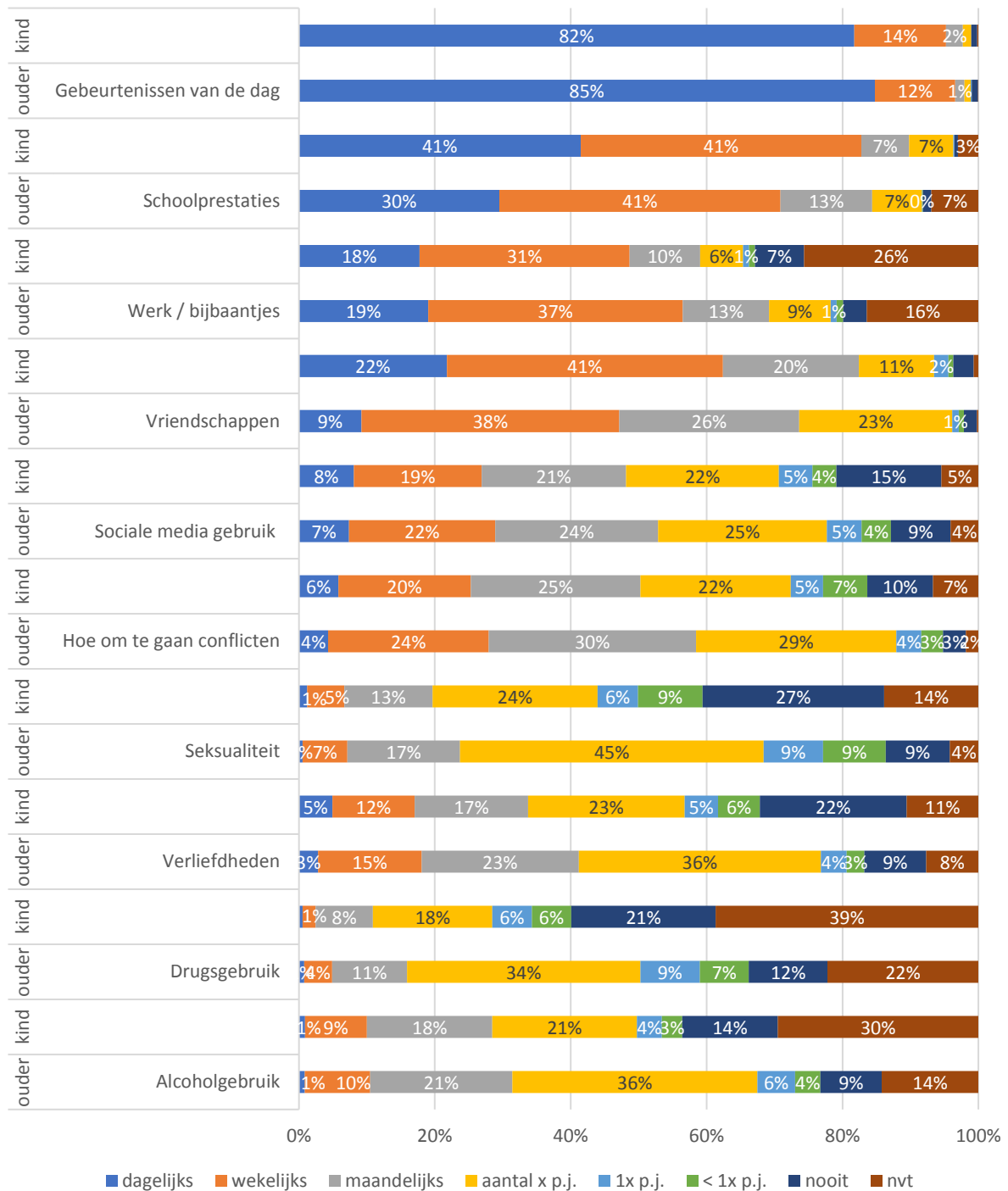
Zowel ouders als kinderen zeggen dat het meestal de ouders zijn die beginnen over verliefdheden, seksualiteit, alcohol- en drugsgebruik. Ook zijn het de ouders die meestal het sociale media-gebruik en de schoolprestaties aansnijden.

Vriendschappen is het onderwerp waarvan kinderen het vaakst zeggen dat zij hier meestal zelf over beginnen (zie figuur 5.9, pagina 44).

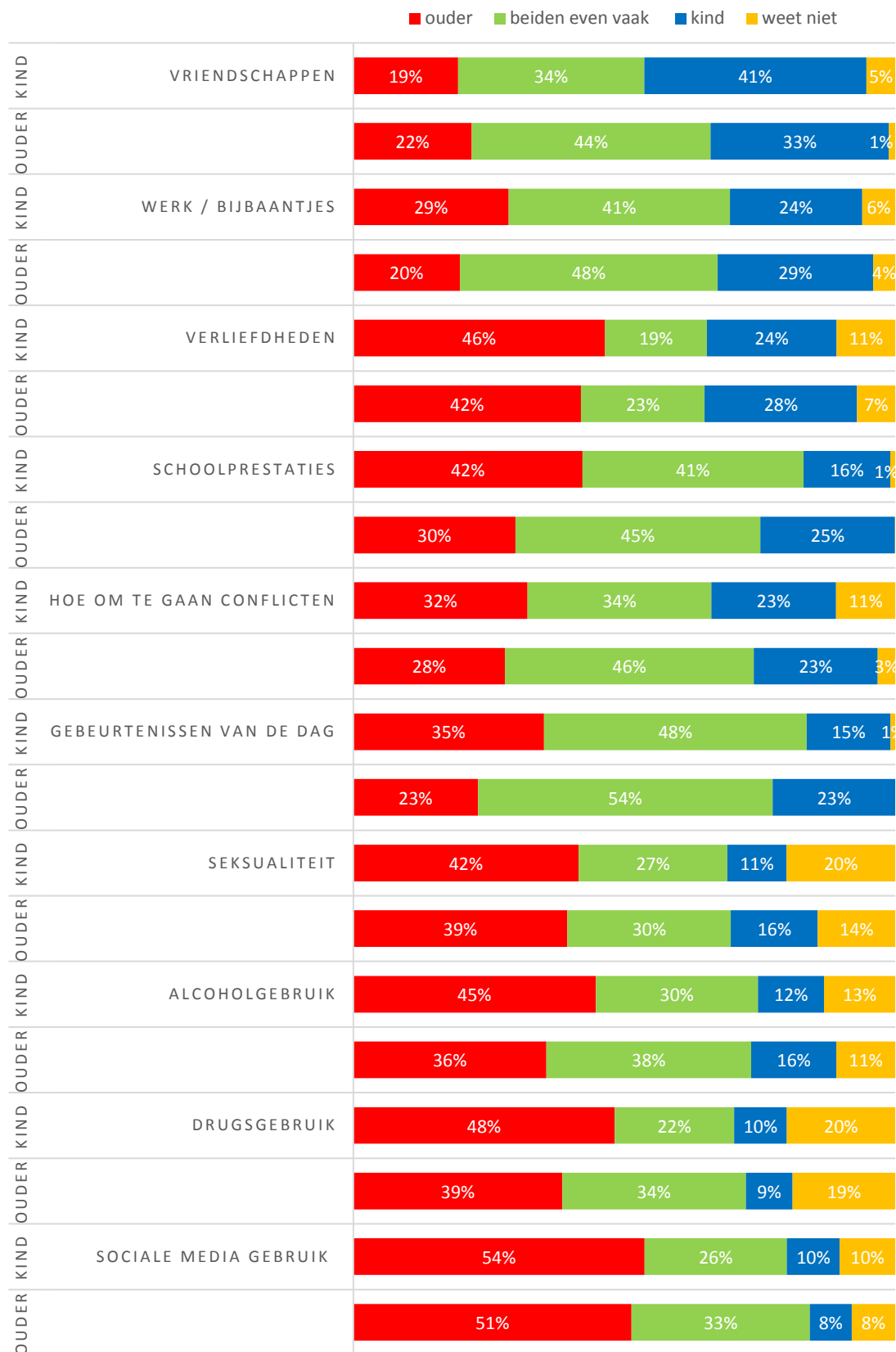
Figuur 5.8

- Ouder: Bespreekt u deze onderwerpen wel eens met uw kind? Zo ja, hoe regelmatig?
- Kind: Bespreek je deze onderwerpen wel eens met je ouder(s)? Zo ja, hoe regelmatig?

Figuur 5.9

- Ouders: Moet u hier naar vragen of begint uw kind hier zelf over?
- Kinderen: Vragen je vader en/of moeder hier naar of begin je hier zelf over?

Dochters praten makkelijker met hun moeders dan zonen met vaders

Voor alle onderwerpen geldt dat meisjes er eerder zelf over beginnen dan jongens. Over *verliefdheden* bijvoorbeeld zeggen ouders over hun zoons dat ze er in 51 procent van de gevallen zelf naar moeten vragen en slechts 19 procent van de jongens begint er zelf over. Bij dochters is dat 33 en 37 procent. Het doet er ook toe of het om de vader of moeder gaat: vaders zeggen er in 50 procent van de gevallen zelf over te moeten beginnen, tegen 37 procent van de moeders. Als we deze twee effecten samen nemen, blijkt dat het stereotype beeld van moeders die goed met hun dochters kunnen praten over persoonlijke kwesties nog steeds bestaat: 60 procent van de vaders die wil weten of zijn zoon verliefd is moet er zelf naar vragen, terwijl dat voor 29 procent van de moeders geldt als het gaat om het liefdesleven van hun dochters (zie tabel 5.4).

Tabel 5.4

Wie begint er over verliefdheden?

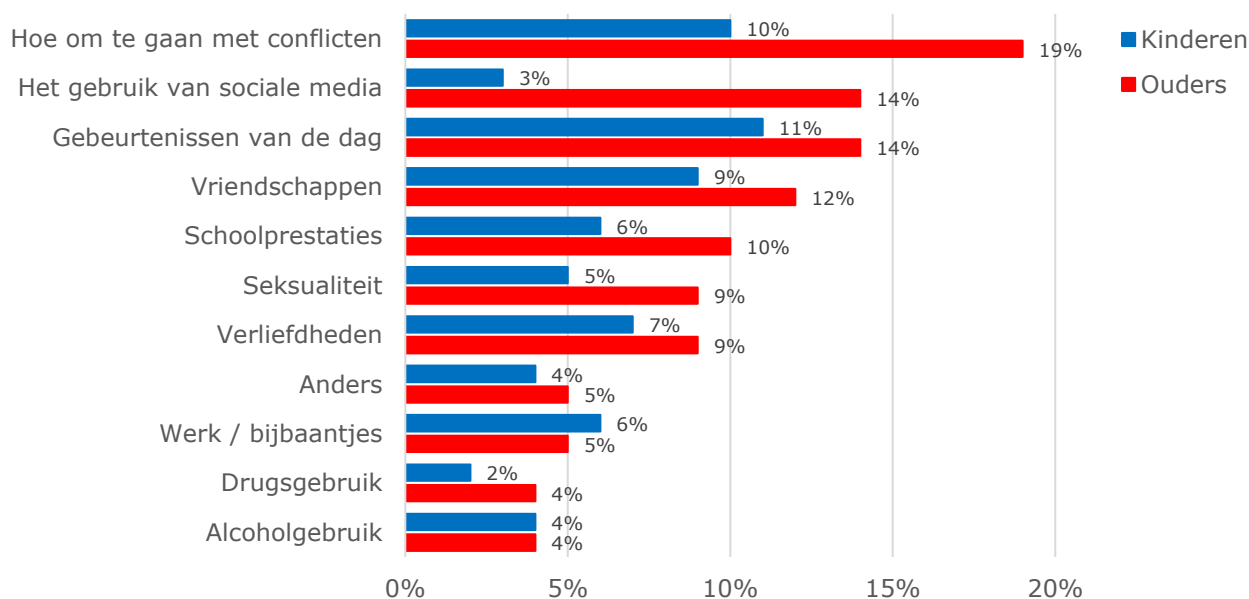
	antwoord kind Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht kind		antwoord ouder Geslacht ouder		antwoord ouder Geslacht ouder + kind			
	jongen	meisje	jongen	meisje	vader	moeder	vader + zoon	vader + dochter	moeder + zoon	moeder + dochter
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Meestal ouder	53%	40%	51%	33%	50%	37%	60%	41%	46%	29%
Beiden even	18%	20%	21%	25%	19%	25%	17%	20%	23%	27%
Meestal kind	20%	28%	19%	37%	25%	30%	14%	34%	21%	39%
Weet niet	9%	12%	9%	5%	6%	7%	8%	5%	10%	5%

Helpt ouders en derde kinderen wil meer praten

Ouders en kinderen zijn best tevreden over hoe regelmatig specifieke onderwerpen worden besproken, er is maar weinig behoefte om dingen vaker te bespreken. De helft van de ouders (52%) en twee derde van de kinderen (68%) heeft er geen behoefte aan om deze onderwerpen vaker te bespreken. Als ouders al iets meer willen bespreken zou dat gaan over hoe om te gaan met conflicten (19%) en het sociale mediagebruik van hun kinderen (14%). Kinderen hebben hier duidelijk minder behoefte aan.

Figuur 5.10

Welke onderwerpen zou u / je meer met uw kind / je ouder(s) willen bespreken dan u / je nu doet?

Enkele citaten als antwoord 'anders, namelijk' op de vraag "Welke onderwerpen zou u / je meer willen bespreken dan u / je nu doet?"

Ouders:

"Ik heb het idee dat we redelijk wat bespreken samen, maar zoals ze zelf zegt is er ook heel veel wat ik niet van haar weet:), en dat is ook prima. Ik vertrouw haar wel."

"Te veel geld uitgeven aan kleding, sieraden en schoonheidsproducten."

"Wat hem ten diepste interesseert, o.a. wat betreft het (Christelijk) geloof."

"Wij bespreken alles wat wij willen, redelijk relaxed gezin en geen issues op school vooralsnog."

"Zolang hij niet te veel drinkt en geen drugs gebruikt maak ik mij niet zoveel zorgen om hem. Je moet hem wel een kans geven om zichzelf te ontwikkelen."

"Wij spreken elkaar goed aan. Ik weet hoe ze denkt over bepaalde onderwerpen en hoef daar niet altijd over te praten."

Kinderen:

"Bespreken over hoe ik een nieuw huisdiertje kan krijgen" (Kind van 10).

"Ik bespreek bijna van alles met mijn moeder" (Kind van 13)

"We bespreken alles al zoveel dat niks meer hoeft" (Kind van 13)

"Als er iets is praten we er gewoon over" (Kind van 17)

6

HOOFDSTUK

Internetgebruik

6. Internetgebruik

In dit hoofdstuk gaat het over het internetgebruik van kinderen. Wat weten ouders van het internetgebruik van hun kinderen, wat doen ze om hun kinderen in de gaten te houden en praten ze met elkaar over (onwenselijke) gedragingen op sociale media?

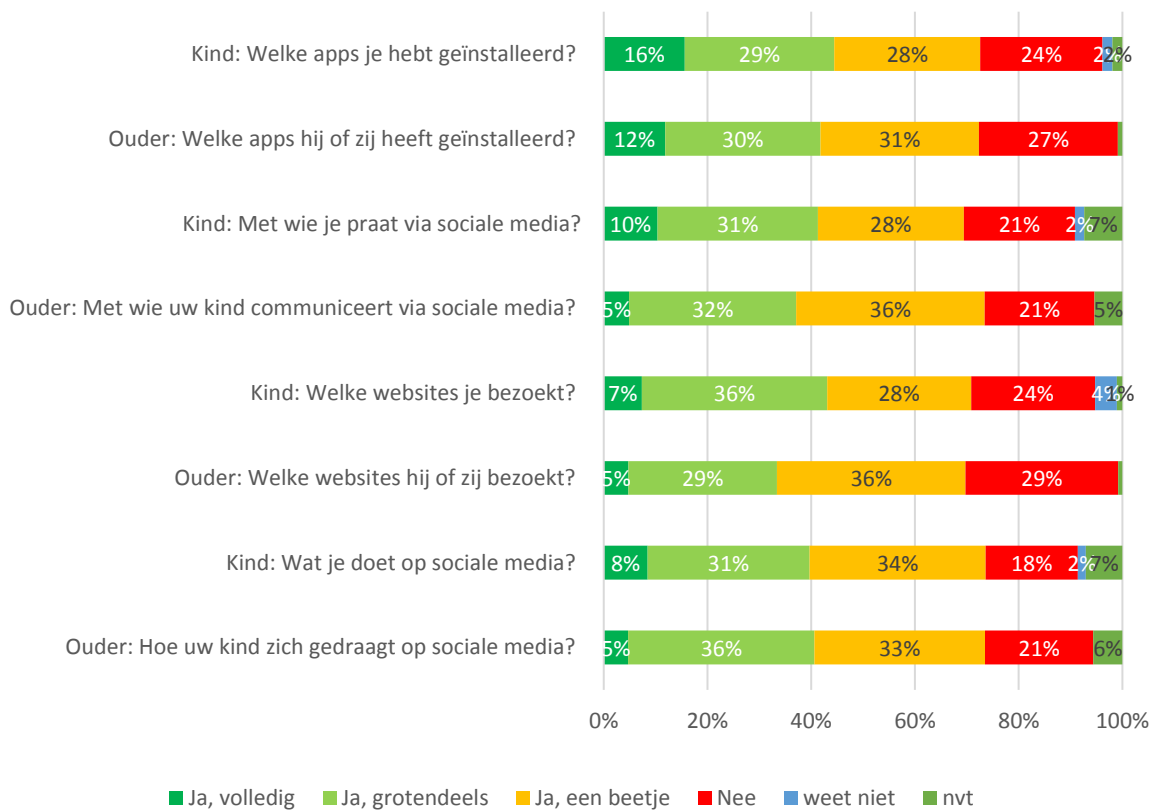
6.1 Een derde tot 40 procent op de hoogte van internetgedrag kinderen

Gemiddeld genomen zegt een derde tot 40 procent van de ouders goed te weten (volledig of grotendeels) welke websites het kind bezoekt, welke apps het installeert, met wie hij of zij praat op sociale media en wat ze daar doen.

Dit komt vrij goed overeen met het beeld dat kinderen hebben van wat hun ouders over hen weten.

Figuur 6.1

- Kinderen: Denk je dat je ouders weten...?
- Ouders: Weet u...?

Opleiding heeft niet tot nauwelijks effect

Er is niet tot nauwelijks verschil in de mate waarin hoger of lager opgeleide ouders inzicht hebben in het online gedrag van hun kinderen.

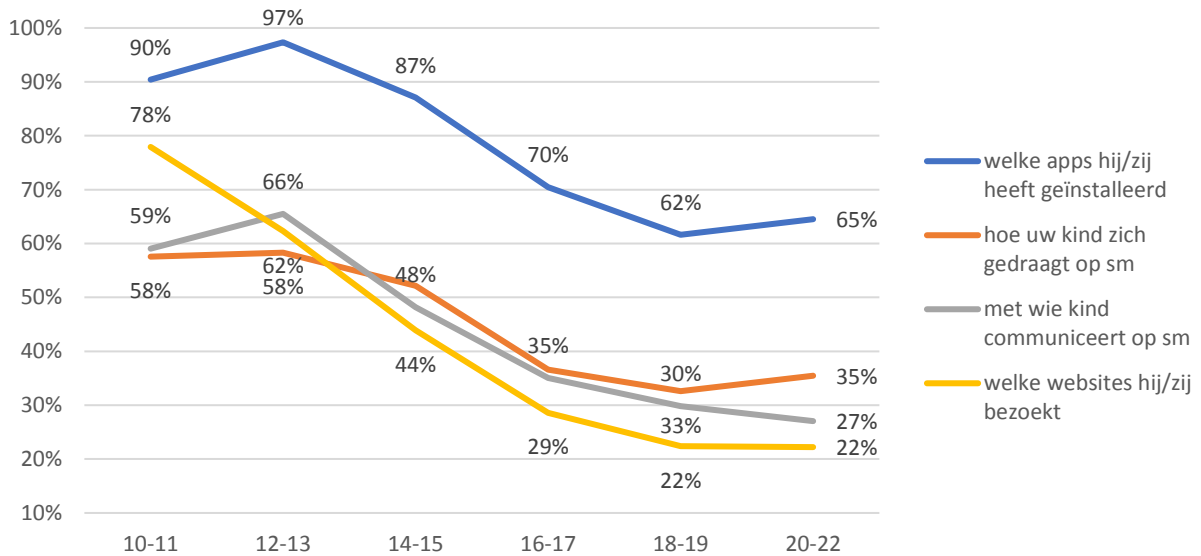
Internettoezicht sterk leeftijdsafhankelijk

Het toezicht is sterk leeftijdsafhankelijk. In figuur 6.2 is het aandeel dat volledig of grotendeels weet wat het kind doet op internet te zien.

Het toezicht neemt sterk af tussen het 14de en 16de jaar. Vooral het verval bij de kennis over welke websites kinderen bezoeken is sterk. Bijna acht op de tien (78%) ouders van kinderen van 10 tot 11 jaar zeggen te weten welke websites het kind bezoekt, als de kinderen 14/15 jaar zijn is dat al afgenomen naar 44 procent en bij 16/17 jaar is het 29 procent.

Figuur 6.2

Weet u...? (% 'volledig' + 'grotendeels'. Ouders, naar leeftijd kind)

Kinderen hebben zelf iets vaker het idee dat ouders toezicht houden op hun internetgebruik, maar het scheelt niet veel (0-5 procentpunt per vorm van toezicht).

6.2 Toezicht internetgebruik vooral door er over te praten

Als ouders al proberen vat te krijgen op het (online) gedrag van hun kinderen doen ze dat vooral door er met hun kind over te praten. Drie op de tien doen dat dagelijks of wekelijks, nog eens 23 procent maandelijks. Hoger opgeleide ouders doen dat iets vaker (57% minimaal maandelijks) dan lager opgeleide ouders (48%).

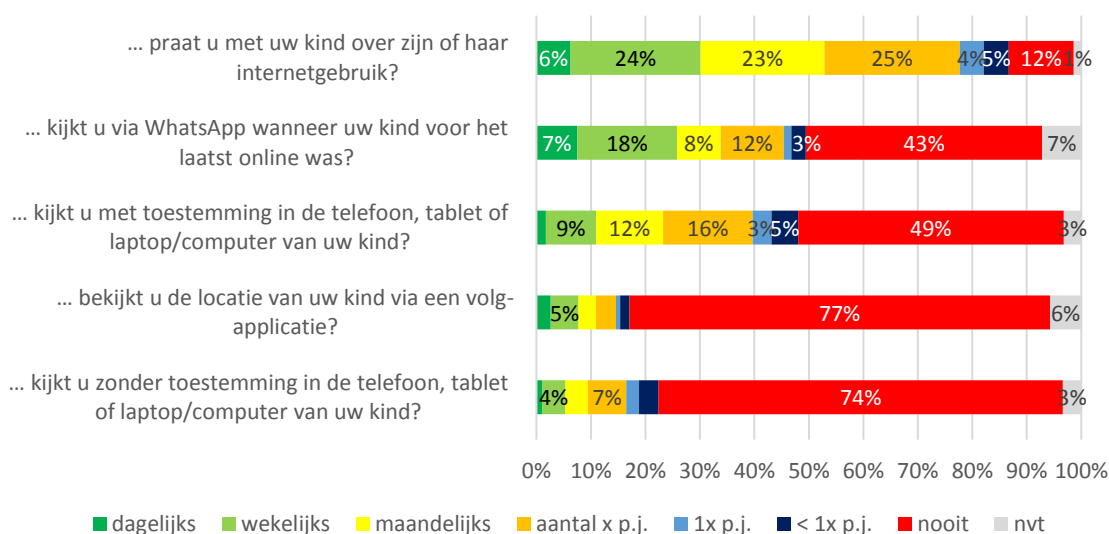
Zelf gaan kijken (met of zonder toestemming) doen de meeste ouders zelden of niet.

Ze maken ook heel weinig gebruik van een volgapplicatie om de locatie van hun kind te bekijken.

Een op tien ouders (11%) kijkt wel eens op of in de smartphone, tablet of laptop van hun kind, maar dan met toestemming.

Figuur 6.3

In hoeverre... (ouders)

'Laatst gezien'

Redelijk frequent (een kwart doet het minimaal wekelijks) wordt door ouders gebruik gemaakt van de mogelijkheid via WhatsApp te kijken wanneer het kind voor het laatst online was.

Het beeld dat kinderen van het toezicht op het internetgebruik door hun ouders hebben, komt grotendeels overeen met wat de ouders hierover aangeven. Het grootste verschil zit erin dat 30 procent van de kinderen niet weet in hoeverre hun ouders via WhatsApp kijken wanneer ze voor het laatst online waren.

Kinderen doen er overigens weinig aan om ouders ervan te weerhouden met ze mee te kijken. Wat ze nog het meest doen is 'laatst gezien' uit te zetten op WhatsApp (9% 'vaak' en 6% 'soms').

Citaat:

"Onze dochter is heel open over alles. Ze vertelt bijna alles, omdat ze het dan kwijt wil. We zijn heel duidelijk over wat we wel en niet goed vinden. Dat is soms reden voor discussie, maar ze is heel verstandig voor haar leeftijd en gaat niet expres dwars liggen. We geven haar veel vrijheid, maar houden wel in de gaten wat ze doet. Ons internet is voorzien van een filter tegen porno en geweld, vandaar dat we dit niet zelf in de gaten houden."

Ouder van meisje van 14

6.3 Kinderen doen vaker social media challenges dan ouders denken

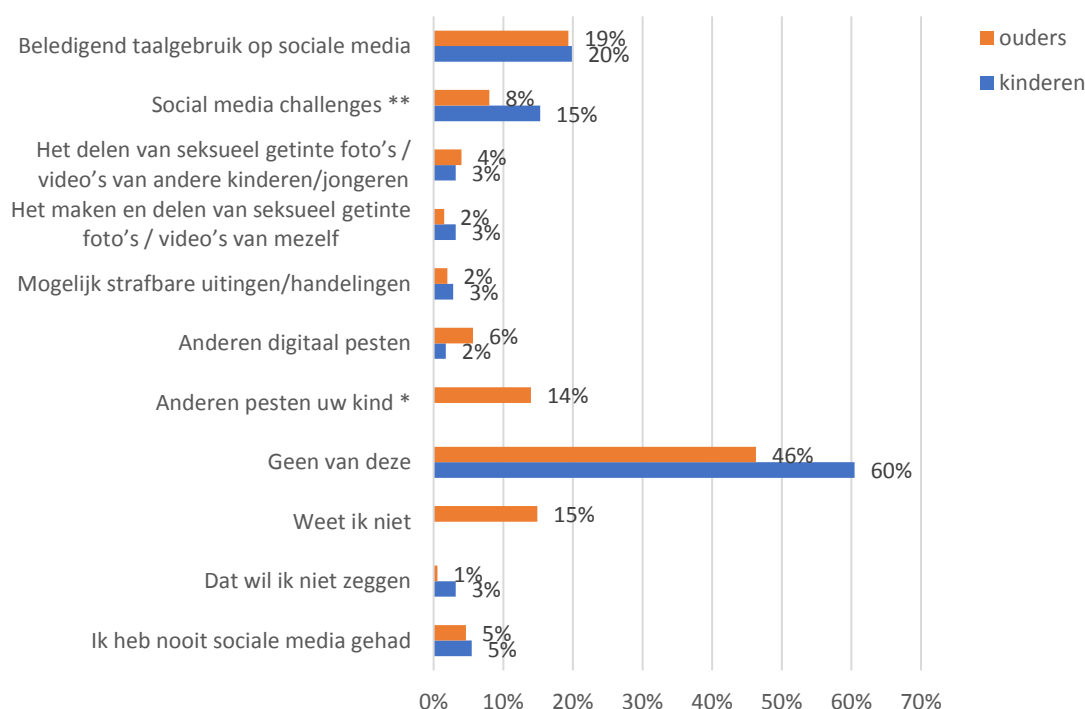
Op de vraag welke (minder aardige of riskante) dingen kinderen wel eens gedaan hebben, geeft een op drie kinderen (34%) een antwoord waaruit blijkt dat ze wel eens iets van dien aard doen.

Beledigend taalgebruik (20%) en *social media challenges* (15%) worden het meest genoemd door de kinderen. Slechts een heel beperkt deel geeft toe wel eens seksueel getinte foto's van zichzelf of anderen te delen (beide 3%) of strafbare dingen te doen (3%) (figuur 6.4).

Ouders en kinderen hebben hier redelijk hetzelfde beeld van, al blijken kinderen zich vaker aan social media challenges te wagen (15%) dan ouders denken of weten (8%) en zegt 15 procent van de ouders het helemaal niet te weten.

Figuur 6.4

- Ouders: Welke gedragingen heeft uw kind wel eens op sociale media vertoond?
- Kinderen: Wat heb je wel eens gedaan op sociale media?

* Niet gesteld aan ouders

** Gegeven toelichting: Hierbij sporen kinderen of jongeren elkaar via sociale media aan om een heftige of gevaarlijke opdracht uit te voeren.

Hoger opgeleide ouders naïever over het gedrag van hun kinderen

Hoger opgeleide ouders lijken minder wenselijk of riskant gedrag van hun kinderen slechter in de peiling te hebben dan lager opgeleide ouders. Ouders met een hogere opleiding denken in 54 procent van de gevallen dat hun kinderen *geen* van deze gedragingen vertonen of ze weten het niet (19%), tegen 35 en 8 procent van de lager opgeleiden ouders (opgeteld: 73% versus 43% ontkennend of onwetend).

Kinderen van lager of hoger opgeleiden zeggen zich hier echter ongeveer even vaak aan 'te bezondigen'. Kinderen van hoger opgeleide ouders zeggen zelfs bijna twee keer zo vaak beledigend taalgebruik te bezigen op sociale media (22%) dan kinderen van lager opgeleide ouders (12%).

Vooraf 14-19-jarigen leven zich uit op sociale media

Deze minder sympathieke of mogelijk riskante gedragingen worden vooral verricht door kinderen van 14 tot 19 jaar, daarna lijkt het af te nemen. Beledigende taal wordt vooral gebezigd door 14/17-jarigen (29%); *social media challenges* zijn onder alle leeftijden populair (m.u.v. de 10-plussers), ook al onder 12/13-jarigen (15%). Het maken en delen van seksueel getinte foto's gebeurt vooral door 16/19-jarigen (beide 6%).

Jongens: beledigend taalgebruik

Meisjes zeggen iets vaker geen van deze gedragingen te vertonen (65%) dan jongens (55%). Dit zit hem vooral in beledigend taalgebruik: jongens 27%, meisjes 14%.

Het maken en delen van seksueel getinte foto's gebeurt dus weinig, maar even veel door jongens als meisjes.

Sociaal wenselijke antwoorden?

Het is mogelijk dat in de antwoorden van kinderen en ouders sociale wenselijkheid een rol speelt. In hoeverre geef je als kind graag toe dat je anderen pest of gepest wordt. En 'hoor je' als ouder over deze onderwerpen te praten met je kind (paragraaf 6.4)? Ben je een slechte ouder als je dit niet doet?

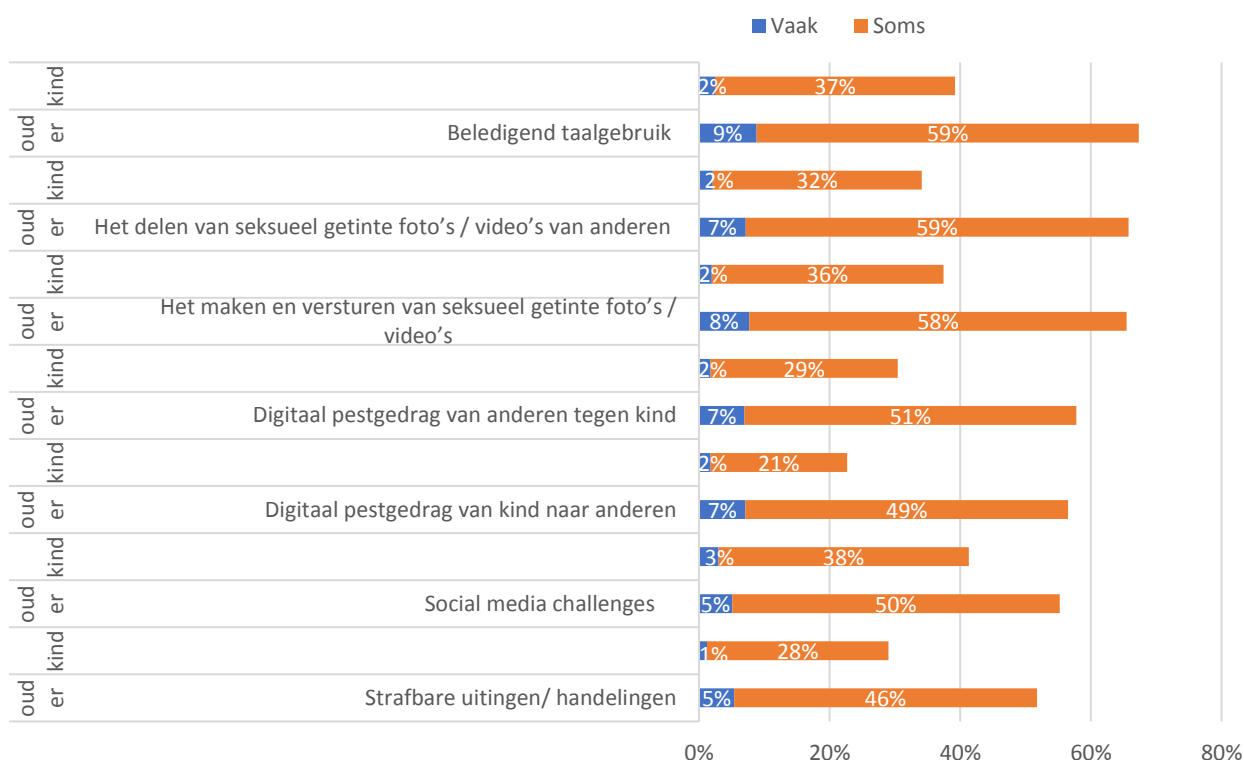
Gerapporteerde cijfers kunnen dus een onderschatting zijn.

6.4 Ouders zeggen vaker over gedrag op sociale media te praten dan kinderen

Ouders en kinderen hebben een andere beleving bij de vraag of en hoeveel er wordt gepraat over specifieke (minder wenselijke) gedragingen op sociale media (figuur 6.5). Voor alle gedragingen geldt dat 50 à 60 procent van de ouders zegt er 'vaak' of 'soms' over te praten, terwijl dat onder kinderen tussen de 30 en 40 procent ligt. Het grootst is dit verschil met betrekking tot 'Digitaal pestgedrag van het kind naar anderen': volgens 56 procent van de ouders wordt daar over gepraat, terwijl dat volgens slechts 23 procent van de kinderen het geval is.

Figuur 6.5

- Praat je wel eens met je ouder(s) over onderstaande gedragingen op sociale media?
- Praat u wel eens met uw kind over...

Volgens kinderen wordt er na het 13de jaar minder over gepraat

Als we kijken naar hoe kinderen het ervaren, valt op dat vooral de jongste kinderen (10-13 jaar) zeggen dat er over deze onderwerpen gepraat wordt en dat het daarna afneemt. Digitaal pestgedrag van het kind naar anderen wordt – volgens het kind zelf – vooral besproken als hij of zij 12 of 13 is (33%), daarna daalt dit naar 20 procent. Pestgedrag van anderen naar het kind wordt vooral aangekaart als het 10 tot 13 is (40% à 41%).

Met betrekking tot het maken en delen van seksueel getinte foto's of video's ligt deze leeftijd iets hoger: 12/15 jaar: 43 procent. Dit neemt af na het 15de jaar.

Ouders hebben het idee dat er over deze gedragingen ook nog wordt gesproken als de kinderen ouder zijn (tot hun 17de jaar).

Met meisjes wordt meer gesproken dan met jongens, vooral door moeders

Over een aantal onderwerpen wordt – volgens de kinderen – met meisjes meer gesproken dan met jongens. Dit geldt voor: het maken en delen van eigen seksueel getinte foto's of video's, het delen van seksueel getinte afbeeldingen van anderen, pestgedrag van anderen tegen het kind en social media challenges.

Over geen enkel onderwerp wordt met jongens meer gesproken dan met meisjes, ook niet – in de beleving van de kinderen – over beledigend taalgebruik, wat jongens vaker bezigen. Deze verschillen (of juist niet-bestaande verschillen) tussen jongens en meisjes worden bevestigd door de ouders.

Verder valt op dat moeders vaker met hun kinderen over deze gedragingen praten dan vaders. De verschillen zijn niet erg groot (in een aantal gevallen 10 à 15% verschil), maar wel stereotiep. Zo zegt 71 procent van de moeders vaak of soms met het kind te praten over 'het maken en delen van seksueel getinte foto's / video's van zichzelf', tegen 57 procent van de vaders. Moeders praten hier meer over met hun dochters (73%) of zoons (69%) dan vaders met hun dochters (65%) of zoons (50%). Hetzelfde patroon zien we bij 'het delen van seksueel getinte foto's / video's van andere kinderen'.

De sociale media opvoeding over dit soort ontluikend seksueel gedrag lijkt in de beleving van de ouders dus meer een moeder/dochter kwestie te zijn, terwijl het meisjes niet significant meer aangaat dan jongens (zie paragrafen 6.3 en 6.5).

Weinig verschil naar opleiding

Hoger opgeleide ouders zeggen iets vaker dan lager opgeleide ouders dat ze hier vaak of soms over praten, maar de verschillen zijn klein (1 tot 9%).

Deze beperkte verschillen worden door de kinderen niet bevestigd: de verschillen naar opleiding zijn er niet of zijn zeer wisselend (soms praten kinderen van middelbaar opgeleiden er het meest over, dan weer van lager, dan weer van hoger opgeleide ouders).

6.5 Wat doen ouders in geval van ontoelaatbaar gedrag op sociale media?

Aan ouders die zeggen dat hun kind wel eens een of meer van deze minder wenselijke gedragingen heeft vertoond is gevraagd er iets meer over vertellen. Wat doet een ouder in zo'n geval? Enkele citaten van ouders, ingedeeld naar onderwerp.

Challenges

"Aan het begin van de icebucket challenge wilde ze een filmpje delen waar ze in bikini was (ze was toen 12). Ik vond de druk van de vriendinnen en het feit dat het in bikini was geen goed idee. Uiteindelijk hebben we er over gesproken en heeft ze het wel gedaan, maar heb ik gefilmd en gezorgd dat ze niet heel herkenbaar in beeld was."

"Het betrof the ice bucket challenge, alweer een aantal jaren geleden, waar destijds heel Nederland aan mee leek te doen. Hilarisch. Uiteraard bespreken we alles zoals het zich voordoet en ik luister met genoeg naar de meningen van E. en haar vriendinnen; de dames hebben een goed stel hersens en gebruiken dit ook."

"Besproken dat er gevaarlijke situaties kunnen ontstaan bij rare challenges zoals luchttoevoer belemmeren (ca 2012) en kaneel eten (2014). Ice bucket geen probleem."

Pesten

"Het ging over WhatsApp, mijn kind heeft het naar mij doorgestuurd en ik heb het doorgestuurd naar de ouders van het kind wat pestte en die hebben het kind hiervoor bestraft."

"Het pesten van een ander doe je makkelijk via sociale media, een tekst is zomaar geplaatst, en wordt soms niet goed (verkeerd) opgevat. Dus heel vaak "meeloop gedrag"."

"Hij vertelde dat hij uitgescholden werd, heb ik met hem over gepraat en ik heb degene zijn ouders erover aangesproken. Ook over zijn taalgebruik heb ik gezegd dat ik dat niet meer wilde, anders kreeg hij straf en ook dat dit niet hoorde, dat je zo niet met andere mensen omgaat."

"Ze is op de middelbare school digitaal gepest. Het besproken met de school om erachter te komen wie er achter zat. We hebben school gevraagd het pestprotocol te volgen. De dader moest excuses maken en beseffen dat hij eerst moet nadenken en de gevolgen moest weten. Dader heeft er niets van geleerd en heeft als straf een dag niet op school mogen komen. De schooldirecteur heeft totaal niet zijn best gedaan om J. te helpen. Waarschijnlijk bang voor zijn reputatie."

"Ze laat mij (nog) alles zien. Ze was geschrokken, over gepraat, ook met vriendinnen van haar die ook geschrokken waren, met moeder van vriendin. Ze wilde niet dat ik er iets mee deed. Het pesten was kort en mijn dochter merkte dat er niet op reageren het liet stoppen."

Grof taalgebruik

"Er werd over en weer ruzie gemaakt via Instagram berichten, ik heb het Instagram account van mijn zoon aan dat van mij gekoppeld dus ik zag alles voorbij komen. Ik heb met mijn zoon hierover gesproken en de ouders van de tegenpartij ook."

"Het werd ineens in om berichten af te sluiten met als groet Heil Hitler. Toen ik dat hoorde heb ik hem erop aangesproken. Gevraagd waarom hij dat deed. Eigenlijk geen goede reden, werd ineens gedaan op school, hij deed mee. Aangegeven dat dit eigenlijk nergens op slaat, dat hij dit nooit in een gesprek zou zeggen, dus dat hij dit op social media ook niet moet doen. Begreep hij en was gelijk afgelopen."

"Gevraagd of hij dergelijke taal ook tegen iemand persoonlijk zou zeggen. Zo nee dan ook niet digitaal doen."

"Anderen uitgescholden "in the heat of the game". Niets mee gedaan, onbelangrijk naar mijn idee."

"We oefenen 'in het echt' hoe taalgebruik over kan komen op je. Dat geschreven taal op meerdere manieren opgevat kan worden."

Bij games

"Grof taalgebruik in spellen online. Vertellen dat het niet oké is om elkaar te beledigen en onderzoeken wat er grappig aan is om elkaar boos te maken in een spel door woorden."

"Bij het gamen kan het zijn dat zijn team verliest. In die situatie scheldt hij soms op teamgenoten. Ik waarschuw hem dat het lelijk is en tegenover anderen niet goed overkomt."

"Bij het gamen werd er wel eens bedreigd dat ze gehackt zou worden en vreselijke dingen tegen andere gamers zou zeggen zodat ze problemen zou krijgen tenzij ze cadeautjes zou krijgen (betaalde VIP-cadeautjes). Gelukkig hadden we dit net gehoord voordat ze uit de game werd gegooid. Hierdoor hadden we inzicht in de tijdstippen dat die vreselijke dingen werden gezegd zogenaamd door S. Hierdoor kon ik aangeven aan de beheerder van de game dat ze op die tijdstippen het IP-adres moesten controleren, want dat kon niet van S. zijn. Het gevolg was dat S. weer werd toegelaten en de andere er werd uitgeknikkerd. Ik heb S. op het hart gedrukt dat ze met problemen altijd bij mij moet komen."

Seksueel getinte afbeeldingen / gedrag

"Een jongen uit haar klas had een dickpic gestuurd naar een ander meisje. We hebben hierover gepraat en de nadelen hiervan besproken."

"Hij kreeg naaktfoto's toegestuurd van meisjes uit zijn klas. Heb gezegd nooit naaktfoto's van jezelf te versturen."

"In de groepsapp van de klas waren een aantal kinderen te ver gegaan met vieze plaatjes. Hij vertelde dit meteen aan mij. Waarna ik dit meldde in de groepsapp van de ouders. Samen hebben we het aangepakt en de volgende dag via de juf."

"Er was een filmpje wat rond ging en dat heeft hij gedeeld. Deze gelijk verwijderd en er goed over gepraat, dat dat echt niet kan. Gemeld op school en besproken."

"Er worden soms seksueel getinte foto's verspreid en die krijgt hij ook. We hebben het hier wel eens over gehad n.a.v. een artikel in de krant of iets dergelijks. Ik weet dat hij ze krijgt en hij geeft aan dat hij dit niet actief doorstuurt. Dat geloof ik want hij is überhaupt niet actief met sturen en zelf berichten plaatsen op sociale media. Scheldende taal wordt gebruikt tijdens spelletjes ook onder vrienden, zonder dat iemand daar aanstoot aan neemt en/of dat het echt naar is bedoeld (vuur van het spel)."

"Seksueel getinte foto's was over een klasgenoot, het is in de klas besproken en thuis nabesproken. Duidelijk gemaakt geen getinte foto's te delen of zonder hoofd! Via whatsapp kreeg mijn dochter beledigende appjes van klasgenoot middelbare school, screenshots gemaakt. Afspraak gemaakt met kind, bij de ouder gemeld en opgelost door aan te geven als er iets is uit te spreken, niet via social media."

"Hij heeft wel eens een foto van zichzelf op Instagram geplaatst waarbij ik het risico zag dat iemand dat voor andere doeleinden, i.c. kinderporno, zou kunnen gebruiken. Ik zag de foto toevallig en dat hebben we besproken. Hij heeft de foto verwijderd. En hij heeft wel eens een vriendschapsverzoek gehad met een wat agressieve toon en vreemde foto. Het verzoek werd gevolgd door dreigementen (als je niet antwoordt dan plas ik over je heen in de klas). Hij heeft mij hiervoor raad gevraagd en we hebben gezamenlijk dat verzoek geblokkeerd. Achteraf bleek het wel om een vriend te gaan. De ouders van die vriend vonden het wel grappig, ik niet."

"Gezegd dat hij het filmpje dat de ronde deed niet verder mocht verspreiden. Dat hij zich in moest leven in het meisje dat stiekem was gefilmd en besproken hoe hij zelf kan voorkomen slachtoffer te worden van dat soort filmpjes of foto's."

"Jongens hadden naaktfoto's van een schoolgenootje rondgestuurd. Erover gepraat met L. dat je voorzichtig moet zijn met foto's van jezelf rondsturen, maar ook dat het gedrag van de jongens niet oké is. En dat het betreffende meisje zich eigenlijk nergens voor hoeft te schamen."

"Tijdens een verkering berichtjes/foto's naar elkaar gestuurd. Wij hebben hem gewaarschuwd voor de periode als het eventueel uit gaat en wat die ander (of zichzelf) met die gegevens zou kunnen doen."

"Vriendinnen onderling dagen onbekende jongens uit om een dickpic op te sturen en hier hebben ze lol om, zij doen dan alsof hun camera kapot is. In gesprek hierover gegaan. Kan beide kanten op niet goedgekeurd worden."

"Weinig, het gaat om taalgebruik op o.a. Tinder. Ik mag dan meekijken van onze dochter en na het terugsturen van een reprimande over het taalgebruik van de desbetreffende 'heer' wordt deze persoon verwijderd/geblokkeerd."

"Ze vertelt bv dat een meisje naar een park moest komen anders zou een man haar wat aandoen, en we hebben het erover gehad wat zij in zo'n situatie zou kunnen doen."

Sociale uitsluiting of correcties

"Het ging om buitensluiting in groepsgesprekken. Dit is aangepakt in de betreffende groep, buiten de sociale media om (op school, in de klas)."

"Hij had zich in een groepsapp uitgelaten over stoerdoenerij en onechtheid van veel andere kinderen en dat deed veel stof opwaaien. Sommigen werden boos op hem, anderen steunden hem, mijn partner heeft hem geholpen met schrijven van zijn bericht en hij voelde zich gesteund door ons dat hij zichzelf mag blijven, zich niet anders hoeft voor te doen dan hij is in sociaal verkeer online of reallife."

"Kwetsende video's of filmpjes delen over bepaalde bevolkingsgroepen. Ik vind bepaalde uitingen nogal discriminerend, maar het schijnt onder bepaalde groepen van jongeren erg populair te zijn bepaalde uitingen met elkaar te delen. Ik keur dat af en zeg er dan ook wat van."

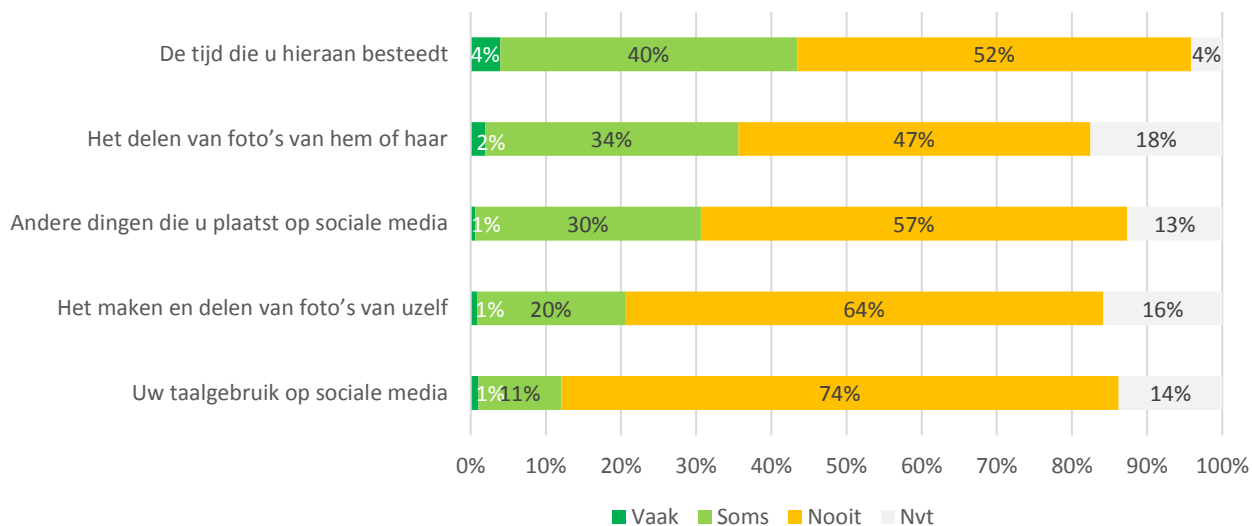

6.6 Kinderen spreken ouders weinig of niet aan op sociale mediagebruik

Aan ouders is gevraagd of hun kind(eren) hen wel eens aanspreken op het gebruik van sociale media (figuur 6.6). Dit komt weinig voor. Als kinderen al iets zeggen, is het over de tijd die ouders besteden aan hun sociale media (4% vaak, 40% soms).

Figuur 6.6

Spreekt uw kind u wel eens aan op uw mediagebruik?

HOOFDSTUK

Onderwijs

7. Onderwijs

Dit hoofdstuk gaat over de schoolresultaten van kinderen. In hoeverre volgen ouders de schoolprestaties van hun kinderen via een leerlingvolgsysteem en wat vinden kinderen daarvan?

7.1 Moeders kijken vaker op leerlingvolgsysteem dan vaders

De meeste (middelbare) scholen hebben tegenwoordig een leerlingvolgsysteem, zoals magister. Gemiddeld 76 procent van de ouders geeft aan dat de school van hun kind een dergelijk systeem heeft, en meer dan 80 procent van de ouders met kinderen in middelbare school leeftijd.

De meeste ouders kijken hier minimaal een aantal keer per jaar op (85%, figuur 7.1) en 42 procent doet dit dagelijks of wekelijks.

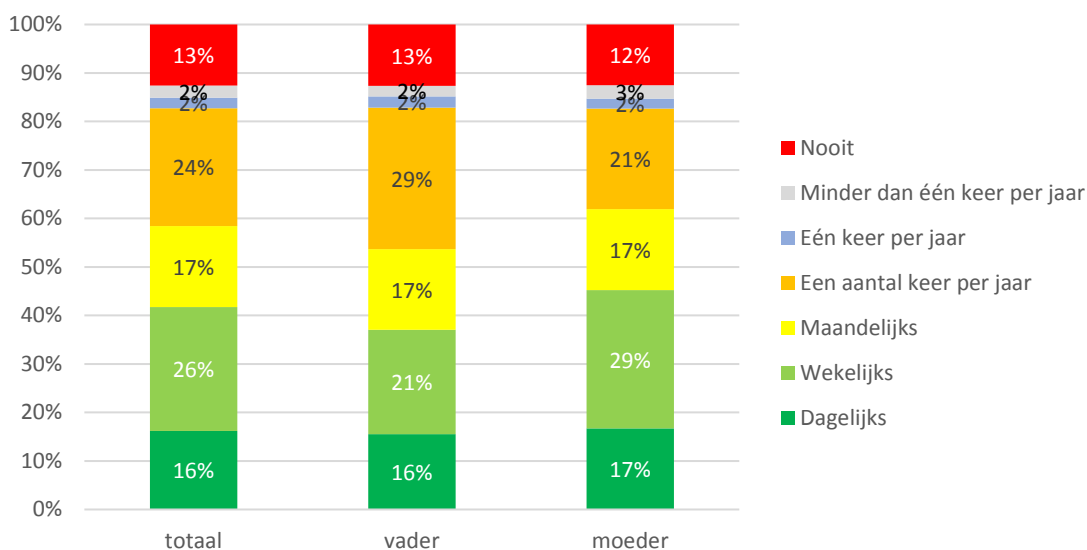
Ouders kijken het meest frequent als de kinderen in de eerste klassen van de middelbare school zitten (kind 12-15 jaar: 61% kijkt minimaal wekelijks), daarna neemt het geleidelijk af.

Moeders (45% minimaal wekelijks) kijken vaker op het leerlingvolgsysteem dan vaders (38%). Moeders kijken bovendien iets vaker voor hun zoon (figuur 7.1).

Er is hier geen verschil naar opleiding waarneembaar.

Figuur 7.1

Hoe vaak kijkt of keek u op het leerlingvolgsysteem? (Ouders, naar sekse ouder).

De helft van de ouders bekijkt het leerlingvolgsysteem altijd of meestal in overleg met het kind, dit doen vaders (54%) iets vaker dan moeders (47%).

Citaat:

"Ja, ik kijk met toestemming van mijn kind (eenmalige toestemming) in de schoolprestaties, maar daar spreek ik met mijn kind niet over. Ik vraag naar de resultaten en reageer op de informatie die ik rechtstreeks van mijn kind krijg, het volgen van de prestaties via magister is puur voor mijn eigen nieuwsgierigheid, niet om mijn kind mee te belasten."

Ouder van meisje van 11

7.2 Ouders houden schoolprestaties goed in de gaten

De meerderheid van de ouders houdt de schoolprestaties van hun kinderen in de gaten (65%) en helpt vaak met het huiswerk (53%).

Jongere kinderen worden het meest bij het huiswerk geholpen: 10/11-jaar: 83%, 12/13-jaar: 70%. Hoger opgeleide ouders helpen vaker bij het huiswerk (57%) dan lager opgeleide ouders (45%) en meisjes (57%) krijgen vaker hulp dan jongens (48%).

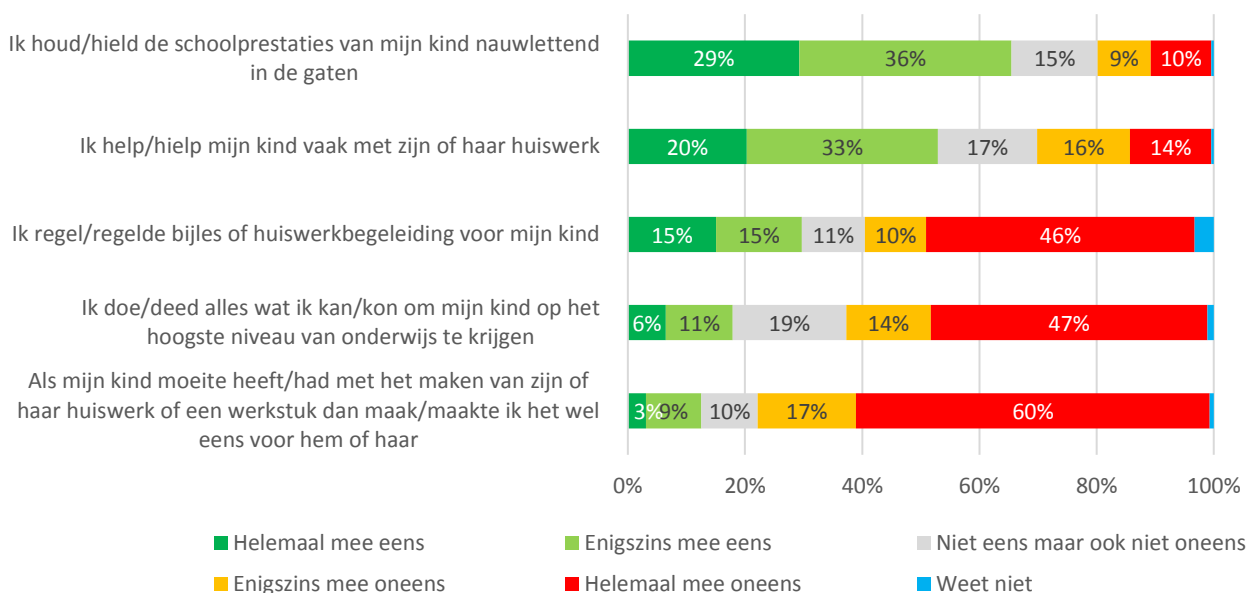
Bijles of huiswerkbegeleiding regelen is iets minder gebruikelijk: 30 procent zegt dat te doen. Hier zien we geen verschil naar opleiding, maar wel enigszins naar inkomen: ouders met een inkomen van twee keer modaal of meer regelen in 38 procent van de gevallen bijles of begeleiding, onder lagere inkomens is dat 30 procent.

Een op acht (13%) onderschrijft de stelling "Als mijn kind moeite heeft met het maken van zijn of haar huiswerk of een werkstuk, dan maak ik het wel eens voor hem of haar". Een ruime meerderheid antwoordt hierop ontkennend (77%). Het meest komt dit voor bij kinderen van 16/17-jaar: 19%. Er zijn geen verschillen naar geslacht (kind of ouder) of opleiding.

Een op de zes ouders (18%) zegt er 'alles aan te doen om zijn/haar kind op het hoogste niveau van onderwijs te krijgen'. Vaders zijn het ruim twee keer zo vaak eens met deze stelling (26%) dan moeders (12%). Dit wordt niet bevestigd door beschreven gedrag: noch qua hulp bij het huiswerk, noch bij het regelen van bijles of huiswerkbegeleiding is er een verschil tussen vaders en moeders te vinden. Het leerlingvolgsysteem (paragraaf 7.1) wordt juist (iets) meer bekeken door moeders dan door vaders.

Figuur 7.2

Eens / oneens met stellingen (ouders)

7.3 Ouders volgens schoolprestaties in juiste mate, vinden ouders én kinderen

Zowel ouders (87 procent) als kinderen (85 procent) zijn overwegend tevreden met de mate waarin ouders de schoolprestaties van hun kinderen volgen.

Er is een kleine groep kinderen (9%) die vindt dat het 'wel wat minder' kan. Vooral 14/15-jarigen (17%) vinden dat. Jongens even vaak als meisjes.

Aan de andere kant is er een kleine groep ouders (7%) die vindt dat het 'wel wat meer zou kunnen'. Hier zijn weinig relevante verschillen naar leeftijd, opleiding of geslacht waarneembaar.

Figuur 7.3

Volgt ouder de schoolprestaties van zijn/haar kind voldoende, te veel of te weinig? (volgens ouder en kind)

